

Vlaanderen

is economie, wetenschap
& innovatie

Vlaams beleidsplan Open Science 2026-2030

DEPARTEMENT
WERK, ECONOMIE
WETENSCHAP, INNOVATIE &
SOCIALE ECONOMIE

departementwewis.be

INHOUD

1	Inleiding.....	2
1.1	Open Science-by-design	2
1.2	Focus op FAIR.....	3
1.3	Open Science als een breed en genuanceerd concept	4
1.4	Een divers institutioneel landschap aligneren	5
1.5	Integrale aanpak richting 2030.....	5
2	Beleidsplan Open Science 2019-2024	5
2.1	In een notendop	5
2.2	Evaluatiebevindingen beleidsplan 2019-2024	7
3	Verwevenheid van het Vlaamse Open Science-beleid met het Vlaamse O&O&I-beleid... 8	
3.1	Systeemaanpak O&O&I	9
3.2	O&O&I-actoren binnen de scope van dit beleidsplan	11
3.3	FRIS	13
4	Verwevenheid van Vlaams, Europees en internationaal Open Science-beleid	13
5	Missie van het Vlaams beleidsplan Open Science 2026-2030	15
6	Visie van het Vlaams beleidsplan Open Science 2026-2030	16
7	Strategische doelstellingen	17
7.1	Link met het Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem	19
8	Operationele doelstellingen	20
9	Acties	21
10	Governance	34
10.1	Structuur en organen	34
10.2	Besluitvorming	39
10.3	Beoordeling werking	40
11	Monitoring.....	40
11.1	Beleidsmonitoring	40
11.2	Jaarrapportering.....	43
12	Financiële verplichtingen	43
13	Evaluatie van het beleidsplan.....	45

1 INLEIDING

Om als Vlaamse innovatieregio een topregio te worden en welvarend te blijven, voert Vlaanderen een gericht Open Science-beleid om onderzoekers en onderzoeksinstellingen in Vlaanderen te stimuleren, faciliteren en ondersteunen bij het open, doordacht én verantwoord bewaren, delen en hergebruiken van onderzoeksresultaten en dit over instellingen, disciplines en sectoren heen. Open, gevalideerde, kwaliteitsvolle kennisdeling versnelt immers het cumulatief proces van kennisopbouw en valorisatie en leidt zo tot toepassingen in de markt en de maatschappij.

Dit beleidsplan is tot stand gekomen via een participatief proces met de stakeholders en bouwt verder op het Vlaams beleidsplan Open Science 2019-2024, dat in 2025 met één jaar werd verlengd met dezelfde modaliteiten, en op de evaluatie van dat beleidsplan die in december 2024 werd opgeleverd. Tijdens de beleidsperiode 2019-2025 werden de bescheiden bottom-up-initiatieven, die voorheen al bij vele onderzoeksinstellingen in Vlaanderen opgestart waren, versterkt, en werden grote stappen voorwaarts gezet op het vlak van bewustwording en kennisopbouw rond Open Science en datamanagement bij de onderzoekers en onderzoeksondersteuners.

1.1 Open Science-by-design

Met dit beleidsplan wordt toegewerkt naar Open Science-by-design als een vanzelfsprekend onderdeel van onderzoek, steeds vanuit de filosofie “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig”. Tegen 2030 zou het voor onderzoekers evenveel inspanning moeten vergen om volgens de principes van Open Science te werken als om dat niet te doen. Open Science wordt zo geen bijkomende planlast, maar een automatisme dat van bij de start geïntegreerd is in het onderzoeksproces. Wanneer processen, infrastructuur en ondersteuning van meet af aan op Open Science zijn afgestemd, ervaren onderzoekers dit niet als een verplichting of administratieve last, maar als een logische en efficiënte manier van werken.

Door Open Science-by-design te verankeren, draagt dit beleid rechtstreeks bij aan de prioriteiten van het Vlaamse wetenschapsbeleid: het versnellen van innovatie, het bevorderen van kwaliteit en onderzoeksintegriteit, en het verminderen van de administratieve lasten.

Om Open Science als een structureel en geïntegreerd proces te realiseren, zijn enkele randvoorwaarden essentieel. Dit vereist met name een duidelijk institutioneel beleid, goed gedefinieerde processen en standaarden voor onder meer datadeling en datamanagement, en een robuuste infrastructuur voor het veilig opslaan, ontsluiten en delen van onderzoeksdata, ook over instellingen heen. Daarnaast is gespecialiseerde (IT-)ondersteuning voor onderzoekers onmisbaar, onder meer door datastewards en onderzoeksondersteuners met expertise in Open Science en de verschillende facetten van FAIR (“Findable, Accessible,

Interoperable, Reusable”, ofwel vindbaar, toegankelijk, interoperabel en herbruikbaar) datamanagement.

Naast ondersteuning en infrastructuur is ook competentieontwikkeling cruciaal. Open Science-by-design vraagt een aangepaste mindset en vaardigheden bij onderzoekers, doorheen de volledige onderzoekscyclus. Gerichte vorming speelt hierin een sleutelrol. In de komende beleidsperiode blijft opleiding dan ook een speerpunt, zowel voor onderzoekers als voor onderzoeksondersteuners. Het verder ontwikkelen, aanbieden en delen van opleidingsmateriaal op een FAIR-by-design-manier kan hierbij een belangrijke hefboom vormen.

Tegelijk is het belangrijk dat inspanningen rond Open Science mee in rekening worden gebracht binnen het erkennings- en waarderingsbeleid van de onderzoeksinstituten en financiers, onder meer bij de toekenning van financiering en in loopbaanontwikkeling. Dit versterkt de motivatie om Open Science als een opportuniteit te omarmen.

Tot slot zijn samenwerking en kennisdeling fundamenteel voor Open Science-by-design. Ze maken het mogelijk voor onderzoeksondersteuners om zich verder te professionaliseren en kennis en ervaringen uit te wisselen over instellingen en domeinen heen en voor onderzoekers om te blijven excelleren, terwijl onderzoeksresultaten zo transparant en toegankelijk mogelijk worden gedeeld met de maatschappij.

1.2 Focus op FAIR

In de beleidsperiode 2026-2030 versterken we de opgebouwde expertise rond Open Science verder, evenals de ondersteuning ervan in Vlaanderen. Daarbij leggen we vooral een focus op de FAIR-principes om onderzoeksdata te beheren: Findable, Accessible, Interoperable, Reusable. Deze principes vormen een integraal deel van Open Science, en achten we noodzakelijker dan het vrij en open delen van alle data. De nadruk ligt op het doordacht beheren, delen, hergebruiken en bewaren van onderzoeksresultaten door onderzoekers en dit op een grondige, veilige en transparante manier. Bij het doordacht delen is het van belang een afweging te maken met het oog op onder andere economische valorisatie, kennisveiligheid en strategische autonomie.

Data afschermen indien noodzakelijk lukt ook veel beter als deze FAIR gestructureerd zijn. Goed onderzoeksdatamanagement is met andere woorden essentieel, niet alleen om **kwaliteitsvol, transparant en integer excellent wetenschappelijk onderzoek** te ondersteunen dat efficiënt bijdraagt aan **een brede en solide kennisbasis** voor het aanpakken van grote **maatschappelijke uitdagingen** en het realiseren van **economische valorisatie**, maar ook met het oog op **kennisveiligheid** en **strategische autonomie**. We kunnen kennis immers niet beschermen als we niet weten over welke kennis we beschikken, of waar deze zich bevindt. Een goed beheer van onderzoeksdata geeft de nodige controle.

Bovendien zijn er belangrijke evoluties wat betreft het gebruik en het trainen van artificiële intelligentie (AI), op basis van FAIR gestructureerde data. Door datasets zorgvuldig en doordacht te bewaren en te beheren, kunnen we nieuwe innovatiemogelijkheden creëren,

zoals het ontwikkelen van datasets die geschikt zijn voor AI-training. Zo kan een versnelling hoger geschakeld worden door nieuwe rekenmodellen toe te passen op grotere databanken dan een individuele onderzoeker, onderzoeksgroep of instelling kan opbouwen. Kwaliteitsvolle data zijn hierbij essentieel: de wijze van structureren is bepalend om de data in de juiste context te laten gebruiken en hergebruiken voor het trainen van nieuwe modellen.

We versterken de ondersteuning die onderzoekers nodig hebben om alle principes rond Open Science en FAIR goed en doordacht te kunnen toepassen. Zo blijven de unieke profielen van datastewards een essentieel en centraal onderdeel van het Open Science-beleid, ingebed in een netwerk dat professionalisering, samenwerking en kennisdeling tussen alle onderzoeksinstellingen verder stimuleert.

1.3 Open Science als een breed en genuanceerd concept

Er zijn veel facetten aan Open Science. Het vrij online beschikbaar maken van wetenschappelijke publicaties, ook wel Open Access genoemd, is het meest bekende facet. Maar Open Science gaat over elke fase van het onderzoeksproces. Het (al dan niet open) delen van data bijvoorbeeld, is vooral waardevol als dit gepaard gaat met het delen van informatie over de context rond deze data.

In de voorgaande beleidsperiode werd binnen de context van het beleidsplan Open Science 2019-2024 en de Flemish Open Science Board (FOSB) in de praktijk vooral aandacht besteed aan de uitdagingen rond data en de ondersteuning en infrastructuur die daarvoor nodig zijn. In voorliggend beleidsplan beschouwen we Open Science expliciet als een breed en genuanceerd concept. Zo zullen we twee prioriteiten hanteren: **de FAIR-principes en Open Access** (en specifiek de stijgende kosten die hiermee gepaard gaan). Er wordt ook aandacht besteed aan andere waardevolle vormen van onderzoeksoutput. We houden op deze manier rekening met de diversiteit aan onderzoekspraktijken in Vlaanderen, van fundamenteel tot praktijkgericht onderzoek, zodat alle types van onderzoeksinstellingen hun Open Science-ambities op een haalbare en zinvolle manier kunnen waarmaken.

Een principe waar vaak naar verwezen wordt in de context van het openstellen van onderzoeksresultaten is **“zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig”**. Dit principe gaat over het afwegen van het openstellen van onderzoeksresultaten, vooral bij publieke financiering. Onderzoekers moeten – in overleg met hun instelling – grondig nadenken over hoe open ze hun onderzoek maken, zeker wat betreft persoonsgegevens of vertrouwelijke informatie. Vaak worden alleen geaggregeerde of geanonimiseerde data of metadata gedeeld. Bij resultaten met commerciële waarde, contractonderzoek of intellectuele eigendom gelden aanvullende beperkingen. Kennisveiligheid en strategische autonomie zijn daarbij ook belangrijke factoren.

Wanneer we in dit beleidsplan spreken over Open Science, bedoelen we dus het geheel van de verschillende facetten, inclusief de FAIR-principes, en de bewuste afweging om onderzoek al dan niet geheel of gedeeltelijk open te stellen.

1.4 Een divers institutioneel landschap aligneren

De actoren die binnen de scope van dit beleidsplan vallen, zijn de Vlaamse onderzoeksinstituten, de onderzoeksinfrastructuren in Vlaanderen (ESFRI), de belangrijkste Vlaamse onderzoeksfinanciers – het FWO en VLAIO, en het Departement WETIS. De Vlaamse onderzoeksinstituten worden volgens type instelling ingedeeld in volgende geledingen: universiteiten, hogescholen, strategische onderzoekscentra, instellingen voor postinitieel onderwijs, Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen (VWI's) en andere wetenschappelijke instellingen.

Tussen en binnen de geledingen bestaan grote verschillen wat de noden en de startposities bij de aanvang van dit beleidsplan betreft. In dit beleidsplan wordt het diverse institutionele landschap daarom gealigneerd wat betreft Open Science, door een gedeelde missie en visie op Open Science. Zo worden schaalvoordelen benut, en vermijden we het divergent en apart ontwikkelen van strategieën door elke instelling afzonderlijk.

Het netwerk rond Open Science – Flemish Research Data Network (FRDN) – gecoördineerd door het FWO, speelt hierin een cruciale rol.

1.5 Integrale aanpak richting 2030

In nauwe samenwerking met de instellingen zal de Vlaamse overheid er de komende jaren actief op toezien dat deze transitie wordt gerealiseerd tegen 2030. Door gezamenlijke afspraken, afstemming van beleid, gerichte investeringen en het delen van goede praktijken wordt Open Science-by-design stapsgewijs verankerd in het onderzoekslandschap. Deze gezamenlijke aanpak moet ervoor zorgen dat onderzoekers tegen 2030 kunnen werken in een omgeving waarin Open Science en FAIR-principes structureel ingebed zijn in processen, systemen, en ondersteuning, en waarin Open Science de norm is.

2 BELEIDSPLAN OPEN SCIENCE 2019-2024

In de beleidsperiode die voorafging aan dit beleidsplan werd een impuls gegeven aan Open Science met de eerste versie van een Vlaams beleidsplan Open Science dat de periode 2019-2024/2025 betrof. Het voorliggend beleidsplan bouwt verder op de realisaties uit de afgelopen periode, en wil hierbij een nodige extra impuls geven aan het Open Science-beleid zodat de realisaties tot dusver deel kunnen uitmaken van het standaardonderzoeksproces.

2.1 In een notendop

De strategische beleidsdoelstellingen van het Vlaams beleidsplan Open Science 2019-2024 kunnen als volgt samengevat worden:

- meer en snellere valorisatie van wetenschappelijke kennis;

- een hogere impact (zowel economisch als wetenschappelijk) van de investeringen in onderzoek;
- een nauwere samenwerking tussen kennisinstellingen op het gebied van Open Science;
- betere wetenschap.

Om deze strategische doelstellingen te realiseren, werden volgende meer specifieke doelstellingen vooropgesteld:

- nastreven dat voor ieder nieuw gehonoreerd onderzoeksvoorstel een datamanagementplan opgesteld wordt;
- nastreven dat bij alle onderzoeksgegevens maximaal de FAIR-principes toegepast worden;
- nastreven om alle publicaties waarvan het onderzoek geheel of gedeeltelijk met Vlaamse publieke middelen wordt gefinancierd, in Open Access te publiceren;
- nastreven dat alle onderzoeksdata die de basis vormen van publicaties waarvan het onderzoek geheel of gedeeltelijk met Vlaamse publieke middelen wordt gefinancierd, open data zijn (conform het principe “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig”).

De governance die werd opgezet in de periode 2019-2024 om uitvoering te geven aan het beleidsplan bestond uit de Flemish Open Science Board (FOSB) – voorgezeten door het (voormalig) Departement EWI (nu WEWIS), en het Flemish Research Data Network (FRDN), gecoördineerd door twee voltijdse medewerkers bij het FWO. Er werden ook verschillende werkgroepen opgericht om gedeelde visies te ontwikkelen en thema’s in meer detail uit te werken, met hieraan gelinkt projectgroepen voor meer afgebakende opdrachten.

In het beleidsplan 2019-2024 werden enkele KPI’s opgenomen, om de generieke voortgang van de specifieke doelstellingen op te volgen. De KPI’s waren sturend, maar niet financieel bindend. Ze werden zoals onderstaand gedefinieerd:

0. **ORCID iD:** 95% van het aantal onderzoekers actief in het jaar van de meting (vast te leggen op een bepaalde peildatum) verbonden aan een Vlaamse onderzoeksinstelling en ooit betrokken in onderzoek (geheel of gedeeltelijk) gefinancierd met Vlaamse publieke middelen, heeft een in Flanders Research Information Space (FRIS) geregistreerd ORCID iD.
1. **Datamanagementplan (DMP):** Een DMP wordt opgesteld voor 100% van de nieuw gestarte onderzoeksprojecten (geheel of gedeeltelijk) gefinancierd met Vlaamse publieke middelen - tot en met 2022 zijn de financieringsbronnen beperkt tot BOF/IOF, FWO en VLAIO (enge definitie van ‘Vlaamse publieke middelen’), vanaf 2023 geldt de KPI voor alle Vlaamse onderzoeksfinanciers.
2. **FAIR:** Een continue verhoging van de FAIRness, gemeten met een gevalideerde FAIR-indicator van de digitale onderzoeksdata voortkomend uit onderzoek (geheel of gedeeltelijk) gefinancierd met Vlaamse publieke middelen en die aan de basis liggen van peer-reviewed tijdschriftartikels.
3. **Open Access:** 80% van alle *peer-reviewed* tijdschriftartikelen voortkomend uit onderzoek (geheel of gedeeltelijk) gefinancierd met Vlaamse publieke middelen, is in

Open Access beschikbaar of staat onder embargo (en zal dus beschikbaar worden na afloop van een tijdelijke toegangsbeperking).

4. **Open Data (uitgebreid):** Voor 100% van de *peer-reviewed* wetenschappelijke artikels met onderliggende digitale onderzoeksdata, voortkomend uit onderzoek (geheel of gedeeltelijk) gefinancierd met Vlaamse publieke middelen, zijn deze onderliggende digitale onderzoeksdata beschikbaar als Open Data, al dan niet na afloop van een embargo, voor zover geen legitieme *opt-out* voor Open Data geldt.

In die definities werd telkens het einddoel van de KPI vermeld. Om dit einddoel te bereiken, werden drie groeipaden gedefinieerd – en dit op basis van individuele nulmetingen die in 2020 werden uitgevoerd – die instellingen dienden te volgen. Op die manier werd expliciet rekening gehouden met de institutionele verschillen binnen het Vlaamse Open Science-landschap.

De tweede KPI, FAIR, werd niet technisch uitgewerkt, en dus ook niet gemeten.

De behaalde waarden van de KPI's werden jaarlijks gerapporteerd, met de nodige duiding van de context om de resultaten te kunnen interpreteren. Een belangrijke vereenvoudiging in deze rapportering was **het automatisch berekenen van de KPI's op basis van de gegevens die aanwezig zijn in het Flanders Research Information Space (FRIS)**, het Vlaamse onderzoeksportaal.

Er werd in de periode 2019-2024 veel vooruitgang geboekt op het vlak van het aanleveren van onderzoeksinformatie aan FRIS, waarmee tevens ook de basis werd gelegd voor de verdere vereenvoudiging en optimalisering van de rapporteringen door onderzoeksinstellingen en onderzoekers in Vlaanderen. Zo haalt FWO nu informatie uit FRIS over publicaties en presenteert deze automatisch in de verslagen van zijn onderzoekers. Daarnaast gebruikt het FWO ook data uit FRIS voor het meten van de instellingseigen KPI's over Open Access en Open Data. Beide processen zorgen voor vereenvoudiging van rapportering door onderzoekers en onderzoeksinstellingen over projecten en mandaten.

2.2 Evaluatiebevindingen beleidsplan 2019-2024

De evaluatie van 2024 van het beleidsplan Open Science 2019-2024 concludeert dat onder de verschillende stakeholders de verwachting leeft dat Open Science ook in de komende beleidsperiode een belangrijk thema zal blijven voor de onderzoekswereld, zoals dit het geval is in Europa. Een vernieuwd Open Science-beleidsplan kan een antwoord bieden op de noden van kennisinstellingen en onderzoekers, en kan Vlaanderen tegelijk op koers zetten om ook op Europees niveau een voortrekkersrol te blijven opnemen en meer te wegen op de agenda.

Om dit te realiseren, worden in het evaluatierapport volgende punten als belangrijk aangehaald voor de verschillende betrokken actoren op het niveau van de Vlaamse overheid:

1. Scherp de strategische doelstellingen in een Open Science-beleidsplan 2.0 verder aan.
2. Breid de strategische doelstellingen van het Open Science-plan uit.

3. Vertaal de strategische doelstellingen naar heldere, meetbare operationele doelstellingen en definieer in functie daarvan KPI's.
4. De evaluator adviseert vandaag niet om financiële gevolgen te koppelen aan het niet-behalen van de doelstellingen die via de KPI's worden opgelegd.
5. Stel de financiering voor als een investering (zaaigoed) en voorzie geormerkte financiering voor data-infrastructuur in de vorm van projectoproepen. Hou de overheadkosten zowel langs de kant van de indiener als langs de kant van het (voormalig) Departement EWI daarbij beperkt.
6. Voorzie een uitbreiding van het budget.
7. Formaliseer dat kleinere instellingen die geen eigen middelen hebben voor datastewards, een beroep kunnen doen op de datastewards aan de universiteiten.
8. Vereenvoudig de governancestructuur inzake Open Science in Vlaanderen, waarbij in het bijzonder de FOSB een kleiner, meer strategisch orgaan wordt, met oog voor evenwichten tussen de kennisinstellingen in de samenstelling ervan.
9. Leg meer inhoudelijke prioriteit op aspecten als de waardering en erkenning van onderzoekers, het bouwen van (gedeelde) data-infrastructuur, en de vorming van datastewards.
10. Houd bij het toekennen van onderzoeksfinanciering nog meer rekening met het toepassen van de FAIR-principes. Het is daarbij belangrijk om voldoende mature FAIR-criteria aan te kunnen wenden.

Aan de kant van de kennisinstellingen, wordt in het evaluatierapport aanbevolen om in te zetten op volgende punten:

11. Werk op het instellingsniveau conflicterende belangen weg rond het openstellen van onderzoek en maak dit inzichtelijker voor onderzoekers.
12. Zet overkoepelend in op de waardering en erkenning van inspanningen van onderzoekers op het vlak van Open Science.
13. Zet nog sterker in op samenwerking tussen de stakeholders, ook op Europees niveau.

3 VERWEVENHEID VAN HET VLAAMSE OPEN SCIENCE-BELEID MET HET VLAAMSE O&O&I-BELEID

Open Science is een intrinsiek deel van wetenschap en innovatie. Het Vlaamse Open Science-beleid moet dan ook ingebed zijn in het gehele Vlaamse beleid rond onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I).

Er zijn nauwe banden met het beleidsplan wetenschapscommunicatie, specifiek omwille van het luik Citizen Science, dat internationaal ook binnen de definitie van Open Science valt.

Er zijn ook Vlaamse beleidsinstrumenten die mogelijk kunnen bijdragen aan de Vlaamse visie op Open Science. Bijvoorbeeld, om bijkomend in te zetten op vorming en vaardigheden rond Open Science, kan gekeken worden naar de modaliteiten binnen de (maatregelen voor de)

Omkadering van Jonge Onderzoekers (OJO). Qua waardering moet gezorgd worden dat er geen (al dan niet schijnbaar) tegenstrijdige vereisten staan in financieringsinstrumenten. Zo kunnen we onderzoeksinstellingen ondersteunen bij het geven van grotere erkenning en waardering aan onderzoekers voor de inspanningen die zij leveren op het vlak van Open Science en FAIR-onderzoeksdata.

Voor infrastructuur kunnen linken gelegd worden met o.a. het Vlaams Supercomputer Centrum (VSC), waarbij ook wordt ingezet op de automatisatie van annotatie van data met metadata.

3.1 Systeemaanpak O&O&I

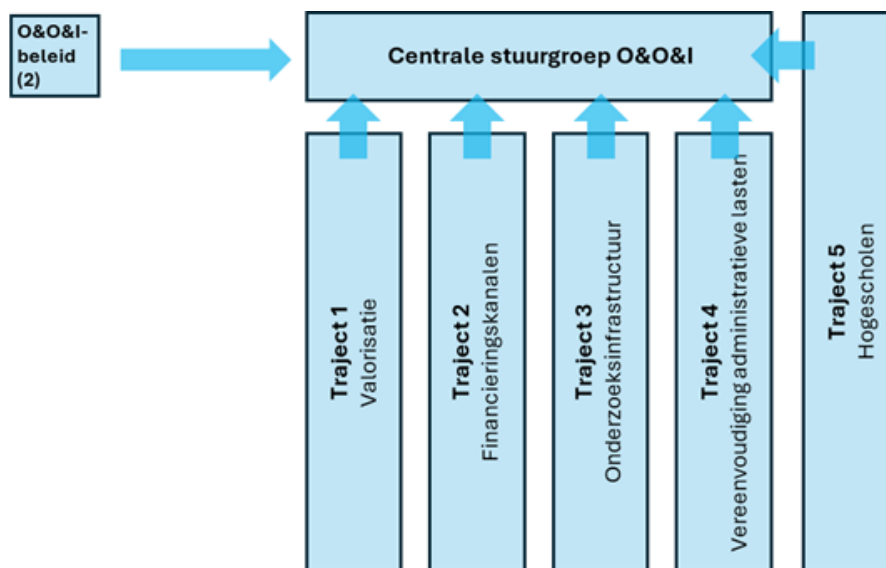
In februari 2025 keurde de Vlaamse Regering de Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda goed, ook wel “de Vlaamse Versnelling” genoemd. Met de Vlaamse Versnelling start een offensief om de productiviteit en de competitiviteit van de Vlaamse economie, en dus de welvaart en het welzijn in Vlaanderen, duurzaam te versterken in een snel veranderende wereld. Dit regeringsbreed actieplan wordt bewerkstelligd door in te zetten op 10 belangrijke beleidshefbomen waarover Vlaanderen beschikt en die rechtstreeks inwerken op de productiviteit(sgroei) en competitiviteit van de Vlaamse economie.

De tweede hefboom van deze “Vlaamse Versnelling” omhelst het beleid rond onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I). Om mee invulling te geven aan deze hefboom werd een systeemaanpak voor O&O&I opgezet, waarbij stakeholders actief betrokken worden bij de onderbouwing van het beleid. Hierbij is een centrale stuurgroep ingericht die strategische adviezen formuleert richting het beleid.

De systeemaanpak is als volgt opgebouwd:

- Centrale stuurgroep
- Traject 1: Naar grotere valorisatie van de O&O&I-investeringen in Vlaanderen
- Traject 2: Rationalisatie van de O&O&I-financieringskanalen
- Traject 3: Naar een state-of-the-art-onderzoeksinfrastructuur voor O&O&I in en buiten Vlaanderen
- Traject 4: Compliance én verminderen van regeldruk en administratieve lasten voor onderzoekers
- Traject 5: Versterking van O&O&I binnen de hogescholen

Schematisch wordt deze systeemaanpak als volgt voorgesteld:

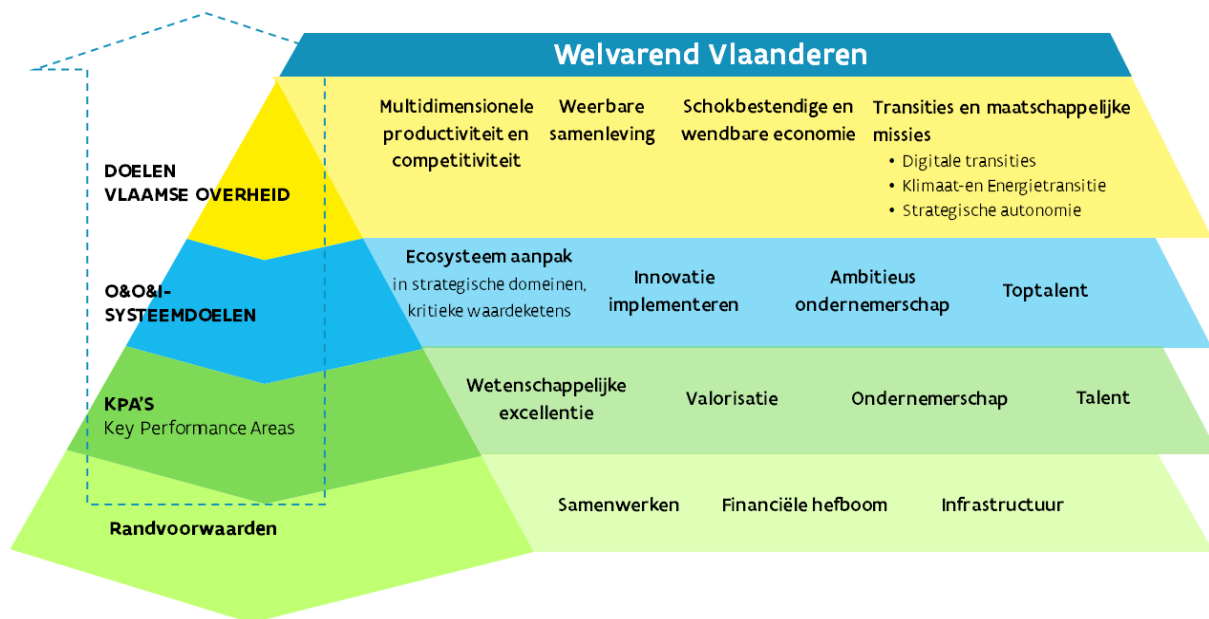
Zo dient bijvoorbeeld rekening gehouden te worden met de basisprincipes op systemisch niveau die voorliggen in traject 2, alsook de vermindering van administratieve lasten voor onderzoekers waarop via traject 4 wordt gefocust. In traject 1 wordt bovendien gekeken naar een Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem, die instellingen en individuele beleidsinstrumenten overstijgen.

Het beleid, uitgewerkt in dit beleidsplan, dient wendbaar in te spelen op de evolutie van deze systeemaanpak. Door Open Science systematisch te verankeren in de bestaande Vlaamse beleidskaders voor O&O&I versnellen we het cumulatief proces van kennisopbouw en valorisatie, wat leidt tot productiviteitsgroei en een toegenomen welvaart in Vlaanderen.

3.1.1 Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem

Het O&O&I-systeem is een complex geheel van O&O&I-instellingen, bedrijven, overheid en burgers, instrumenten en programma's, bouwblokken en methodieken, die allen hun eigen O&O&I-bijdrage leveren aan de realisatie van de doelen van de Vlaamse overheid.

Om op een efficiënte wijze te slagen in het behalen van de beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid, worden er op de onderliggende systemen ook doelstellingen bepaald, dus ook voor het O&O&I-systeem. Het gaat hier om doelstellingen voor het O&O&I-systeem als geheel op Vlaams niveau waarvoor de onderliggende actoren, instrumenten en programma's moeten interageren. Dit Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem, getoond in de figuur hieronder, komt tegemoet aan de aanbevelingen uit [de O&O&I-systeemanalyse](#), die in 2024 werd uitgevoerd in opdracht van het (voormalige) Departement EWI.

Het beleidsplan Open Science is een belangrijke strategie voor het O&O&I-systeem. Het beleidsplan ondersteunt het O&O&I-systeem bij het nastreven van de O&O&I-systeemdoelen en de doelen van de Vlaamse overheid.

Door middel van Key Performance Area's (KPA's) worden specifieke acties gekoppeld aan hogere doelen. Dit maakt de specifieke bijdrage aan de O&O&I-systeemdoelen en de doelen van de Vlaamse overheid inzichtelijk.

Op individueel beleidsinstrumentniveau worden vervolgens indicatoren of kengetallen geformuleerd. Die indicatoren en kengetallen zijn gekoppeld aan deze KPA's, en geven een indicatie van hoe wordt bijgedragen aan de bredere doelstellingen. Bij de interpretatie van de evolutie van de indicatoren en kengetallen moet steeds rekening gehouden worden met de beperkingen die inherent zijn aan dergelijke metriecken. Ze vormen een proxy, d.w.z. dat ze de volledige doelstelling niet kunnen omvatten en meten.

Dit doelstellingskader op systeemniveau wordt als piloot geïntegreerd bij het uitwerken van voorliggend beleidsplan, en kan op basis van voortschrijdend inzicht nog bijgestuurd worden.

3.2 O&O&I-actoren binnen de scope van dit beleidsplan

Het Vlaamse Open Science-beleid kadert in de strategie van het O&O&I-systeem. De actoren die binnen de scope van dit beleidsplan vallen, zijn daarom de Vlaamse onderzoeksinstituten, de onderzoeksinfrastructuren in Vlaanderen (ESFRI), de belangrijkste Vlaamse onderzoeksfinanciers – FWO en VLAIO, en het Departement WEWIS.

De Vlaamse onderzoeksinstituten worden volgens type instelling ingedeeld in volgende geledingen:

- Universiteiten
 - Katholieke Universiteit Leuven
 - Universiteit Hasselt

- Universiteit Antwerpen
- Universiteit Gent
- Vrije Universiteit Brussel
- Hogescholen
 - Arteveldehogeschool
 - Odisee
 - Erasmushogeschool Brussel (EHB)
 - Hogere Zeevaartschool
 - Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen (AP)
 - Hogeschool Gent (HoGent)
 - Hogeschool PXL (PXL)
 - Hogeschool West-Vlaanderen
 - LUCA School of Arts
 - Karel de Grote Hogeschool, Katholieke Hogeschool Antwerpen (KdG)
 - Katholieke Hogeschool Vives Noord & Katholieke Hogeschool Vives Zuid
 - UC Leuven & UC Limburg
 - Thomas More Mechelen-Antwerpen & Thomas More Kempen
- Strategische onderzoekscentra
 - Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)
 - imec
 - Flanders Make
 - Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB)
- Instellingen voor postinitieel onderwijs
 - Vlerick Business School
 - Antwerp Management School
 - Instituut voor Tropische Geneeskunde
 - Orpheus Instituut
- Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen (VWI's)
 - Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)
 - Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO)
 - extern verzelfstandigd agentschap Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen vzw (KMSKA)
 - agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)
 - extern verzelfstandigd agentschap het Agentschap Plantentuin Meise (APM)
 - Waterbouwkundig Laboratorium (WL) van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- Andere wetenschappelijke instellingen
 - Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)
 - Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen Centre for Research and Conservation (KMDA-CRC)

3.3 FRIS

Bovengenoemde instellingen én andere Vlaamse onderzoeksinstellingen leveren informatie over publiek gefinancierd onderzoek aan FRIS, de Flanders Research Information Space. In het kader van het O&O&I-systeem, functioneert FRIS als een hub voor onderzoeksinformatie waarbij informatie zoveel mogelijk vindbaar en herbruikbaar wordt.

FRIS capteert onderzoeksinformatie en ontsluit deze via een portaal (www.researchportal.be) zodat op een gemakkelijke manier informatie kan teruggevonden worden. Daarnaast wordt deze info via webservices toegankelijk gemaakt. Via een integratie kunnen organisaties op die manier hun eigen databank verrijken met data uit FRIS. Dit geldt zowel voor de hoger vernoemde onderzoeksinstellingen, als voor externe (buitenlandse) organisaties.

Ook heeft FRIS een brug gelegd naar OpenAIRE zodat informatie ook op Europees niveau, in de schoot van EOSC, vindbaar gemaakt wordt.

Het principe “enter once, reuse often” en het streven naar administratieve

lastenvermindering wordt eveneens via FRIS nagestreefd. Tot op heden werden de Open Science-KPI's waar mogelijk gemeten via FRIS aangezien onderzoeksinformatie al wordt aangeleverd aan FRIS. Indien de aangeleverde informatie volledig is, kan FRIS de KPI's meten en dient deze administratieve taak niet meer uitgevoerd te worden door de instellingen.

Het voordeel hiervan is niet alleen de lastenverlaging bij de individuele instellingen, maar ook de uniformiteit van meting, waardoor de evolutie van Open Science in Vlaanderen in zijn algemeenheid op een consistente manier gemeten kan worden. Een ander voorbeeld is de rapportering die begunstigden van FWO-subsidies aan het FWO moeten bezorgen en waarbij het FWO al informatie over publicaties uit FRIS ophaalt en die automatisch in het verslag invult. Een onderzoeker hoeft zo zijn publicatielijst niet weer opnieuw in een verslag in te geven.

FRIS fungeert binnen Open Science als centrale onderzoeksinformatieverzamelaar, informatieknooppunt, instrument voor het meten van vooruitgang en dus ook als administratieve lastenverlager, en zal deze rol ook blijven spelen in de beleidsperiode 2026-2030.

4 VERWEVENHEID VAN VLAAMS, EUROPEES EN INTERNATIONAAL OPEN SCIENCE-BELEID

Vlaanderen heeft een sterk ecosysteem qua onderzoek en innovatie, maar is uiteraard ook ingebed in Europa en de wereld. Met name voor Open Science zijn de ontwikkelingen in de bredere academische gemeenschap van groot belang. Wetenschappelijk onderzoek is immers een internationaal gebeuren en Open Science houdt ook voorwaarden in voor onderzoekers in Vlaanderen bij samenwerkingen op internationaal vlak. Het Vlaamse Open

Science-beleid dient dan ook gealigneerd te zijn met het beleid op Europees, en bij uitbreiding internationaal niveau.

De [European Open Science Cloud \(EOSC\)](#) is een toonaangevend beleidsinitiatief van de Europese Unie, met een steering board (EOSC-SB) waarin de Europese lidstaten vertegenwoordigd zijn. De vertegenwoordiging van België als lidstaat in de EOSC-SB wordt intra-Belgisch afgesproken.

Er wordt momenteel hard gewerkt aan een gefedereerde infrastructuur om binnen Europa wetenschappelijke resultaten en diensten te delen via de “EOSC federation”.

Europees wint FAIR als beleidsprioriteit ook aan belang en dit als een universele werkwijze waarbij een aantal bewaarmethodes en principes van datamanagement gebruikt worden doorheen de hele onderzoekscyclus. De FAIR-principes kunnen met verschillende methodes gerealiseerd worden, afhankelijk van de discipline en context. Dit benadrukt het belang om met het Vlaamse beleid in te spelen op de Europese evoluties.

In het kader van de Europese Data Strategie van 2020 en het streven naar een Europese data-economie stimuleerde de Europese Commissie de oprichting van sectorale Data Spaces, die het delen van gegevens binnen een bepaalde sector vereenvoudigen en zo bedrijven, overheidsinstellingen, maar ook onderzoekers, toegang geven tot een grote hoeveelheid data. Er worden momenteel verschillende Data Spaces ontwikkeld over 14 sectoren gaande van cultuur tot mobiliteit. EOSC is de data space voor onderzoek en innovatie. Interactie en interoperabiliteit met de overige [Europese data spaces](#) zijn ook bepalend voor het Open Science-beleid. Zo zal in het bijzonder de [European Health Data Space \(EHDS\)](#) op korte termijn impact hebben in Vlaanderen.

De doelstellingen van het [EOSC Partnership Monitoring Framework](#) sluiten aan bij de ambities van het Vlaams regeerakkoord, met name op het vlak van digitalisering, Open Science en internationale samenwerking. Zo wordt Open Science in Europa steeds meer de norm, ondersteund door initiatieven die onderzoeksresultaten breed toegankelijk maken en belonings- en erkenningskaders uitwerken voor FAIR- en Open Data-praktijken. Deze evolutie weerspiegelt de Vlaamse doelstelling om Open Science structureel te verankeren in het onderzoeksbeleid en de loopbaanontwikkeling van onderzoekers. Daarnaast wordt sterk ingezet op de ontwikkeling van standaarden, tools en een federatieve infrastructuur die het delen van onderzoeksresultaten faciliteert. Dit ondersteunt de Vlaamse ambitie om data-infrastructuren FAIR en interoperabel te maken.

Verder zet het EOSC Partnership stevig in op de professionalisering van datastewardship, onder meer door de erkenning van curricula voor datastewards en het aanbieden van trainingen in Open Science binnen onderzoeksinstellingen. Dit draagt bij tot de versterking van de competentieontwikkeling en het datamanagement in Vlaanderen. Op internationaal vlak zorgt EOSC voor de uitbouw van wereldwijde samenwerkingen en de aansluiting op internationale cloud-initiatieven, wat de Vlaamse positie binnen digitale ecosystemen kan versterken. Ten slotte worden governance-structuren, monitoringdashboards en beleidskaders verder uitgerold op Europees niveau, wat de transparantie en accountability bevordert en bijdraagt aan een consistent en doeltreffend Vlaams Open Science-beleid.

Specifiek rond Open Access zijn er ook relevante Europese evoluties. Zo engageerden al meer dan tien Europese onderzoeksfinanciers zich tot structurele ondersteuning van [Open Research Europe \(ORE\)](#), het door de Europese Commissie gefinancierde Diamond-platform.

Tegelijkertijd is er ook een mondiale beleidscontext. De [UNESCO Recommendation on Open Science](#) (2021) vormt hierbij een belangrijk internationaal referentiekader. Dit document, onderschreven door 193 lidstaten waaronder België, benadrukt waarden zoals toegankelijkheid, inclusiviteit en samenwerking over lands- en disciplinaire grenzen heen. Het Vlaamse beleid sluit hiermee niet enkel aan bij de Europese ontwikkelingen, maar houdt ook rekening met de bredere internationale afspraken en ambities die in UNESCO-verband zijn vastgelegd.

UNESCO publiceerde bovendien een richtlijn met betrekking tot [Digital Public Goods \(DPG\)](#). Digital Public Goods, zoals Open Source software, open standaarden en Open Data, ondersteunen de infrastructuur die nodig is om onderzoek transparant, reproduceerbaar en collaboratief te maken. Door publieke digitale middelen vrij beschikbaar te maken, worden barrières voor onderzoekers en burgers verlaagd, kan innovatie zich sneller verspreiden en kunnen onderzoeksresultaten gemakkelijker worden gedeeld, gevalideerd en opgeschaald. Deze richtlijn heeft zodoende een gelijkaardige doelstelling als de eerder vermelde Europese Data Spaces.

De [Council for National Open Science Coordination \(CoNOSC\)](#) is een netwerk van Open Science-coördinatoren uit Europese VN-landen, waarin ook België vertegenwoordigd is. Het netwerk beoogt samenwerking op Europees en internationaal niveau, en is daarom ook zeer relevant en nauw gelinkt aan het Vlaamse Open Science-beleid.

5 MISSIE VAN HET VLAAMS BELEIDSPLAN OPEN SCIENCE 2026-2030

De missie van het Vlaamse Open Science-beleid is om kwaliteitsvol, transparant en integer wetenschappelijk onderzoek – dat efficiënt bijdraagt aan een brede en solide kennisbasis – te versterken. Zo willen we beter inspelen op grote maatschappelijke uitdagingen, innovatie versnellen, en bijdragen aan het verhogen van de maatschappelijke en economische welvaart in Vlaanderen.

Het Vlaamse Open Science-beleid zorgt ervoor dat wetenschappelijk onderzoek in internationale, intersectoriële, interinstitutionele en interdisciplinaire samenwerking wordt gevoerd. Open Science biedt bovendien opportuniteiten voor de toegankelijkheid van kennis voor professionals en burgers, en voor meer betrokkenheid. Dit versterkt het vertrouwen in onderzoek, versnelt de kennisopbouw en daardoor de impact van onderzoek op wetenschap, de maatschappij en de economie. Het Vlaamse Open Science-beleid draagt bovendien bij aan internationale samenwerking volgens het principe van open strategische autonomie.

Kennis bouwt immers verder op kennis. Open, gevalideerde, kwaliteitsvolle kennisdeling versnelt het cumulatief proces van kennisopbouw, waardoor efficiënt bijgedragen kan worden aan inzichten in en potentiële oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen.

Met het Vlaamse Open Science-beleid stimuleren, faciliteren en ondersteunen we onderzoekers en onderzoeksinstellingen bij het open, doordacht én verantwoord delen en hergebruiken van onderzoeksresultaten over instellingen, disciplines en sectoren heen.

6 VISIE VAN HET VLAAMS BELEIDSPAN OPEN SCIENCE 2026-2030

We bouwen verder op de realisaties uit het Vlaams beleidsplan Open Science 2019-2024. Dit doen we door in te blijven zetten op samenwerking tussen onderzoekers en tussen onderzoeksinstellingen, door een mentaliteitswijziging en gedragsverandering bij onderzoekers te bevorderen, én door het bieden van ondersteuning voor onderzoekers. Bovenal blijven we gealigneerd met de evoluties in de (Vlaamse, Europese en internationale) beleidscontext en maatschappij waarin onderzoek uitgevoerd wordt.

Open Science wordt een vanzelfsprekend onderdeel van het wetenschappelijk onderzoeksproces (Open Science-by-design) – van opzet tot onderzoeksoutput – die innovatie versnelt, de maatschappelijke relevantie van onderzoek versterkt en het vertrouwen in wetenschap bevordert, met respect voor het Europees beleid dat strategische autonomie ondersteunt. Hierin streven we ernaar om vanuit Vlaanderen te wegen op het Europees en internationaal beleid, en beogen we Europees koploperschap in domeinen waarin onze geboekte vooruitgang geconsolideerd is.

Met het Vlaamse Open Science-beleid streven we ernaar dat alle onderzoekers, ongeacht discipline, loopbaanfase of instelling, Open Science als vanzelfsprekende praktijk beoefenen op een veilige en ethische manier. Daarbij hanteren we het principe “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig” als de norm voor het delen van alle vormen van onderzoeksoutput, waarbij ook rekening gehouden wordt met onder andere kennisveiligheid, strategische autonomie, privacy en valorisatiepotentieel.

Prioritair zal in het Vlaamse Open Science-beleid worden ingezet op FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) data, en in tweede instantie op open toegang tot publicaties. Daartoe creëren we een context waarin open praktijken haalbaar, werkbaar en waardevol zijn, dankzij vormingen, doorgedreven ondersteuning en vlot toegankelijke, duurzame, én veilige infrastructuur voor elke onderzoeker in Vlaanderen via een gefedereerd model.

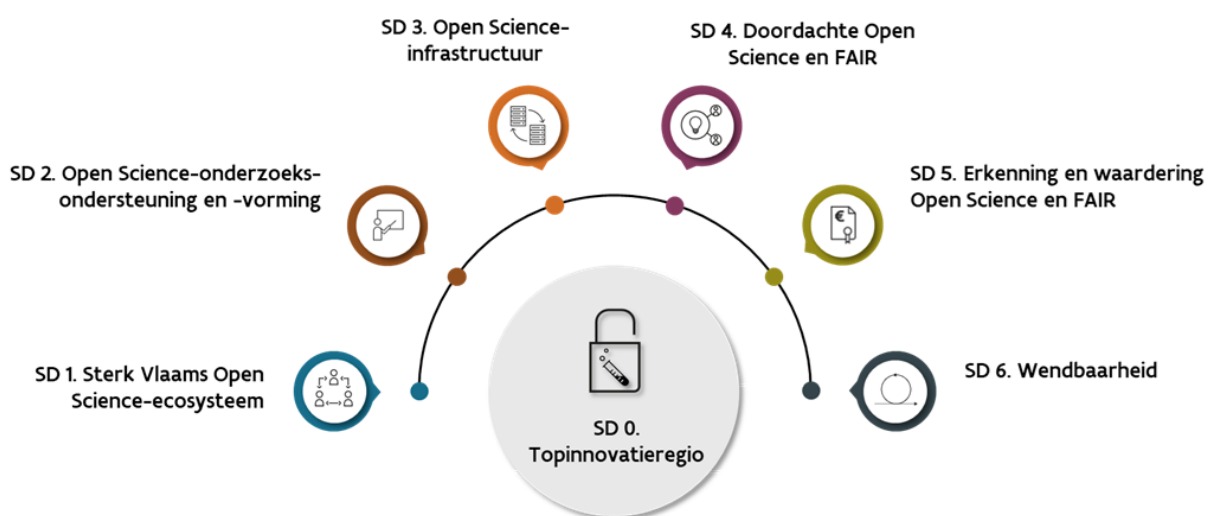
Instellingen en overheden geven bovendien de nodige erkenning en waardering aan onderzoekers voor het correct toepassen van Open Science-principes bij beslissingen over loopbanen en het toekennen van financiering. Daarbij wordt zowel erkenning gegeven voor

reproduceerbaarheid, voor het FAIR maken van onderzoeksoutput en het openstellen ervan volgens het principe “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig”.

Kort samengevat is de visie van het Vlaamse Open Science-beleid om te evolueren naar Open Science-by-design tegen 2030.

7 STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Schematisch kunnen de strategische doelstellingen van het Vlaams beleidsplan Open Science 2026-2030 als volgt worden samengevat:

In wat volgt worden de strategische doelstellingen opgesomd en toegelicht.

SD 0. We blijven Vlaanderen als topinnovatieregio positioneren door via Open Science excellent wetenschappelijk onderzoek te stimuleren en innovatie te versnellen.

Vlaanderen versterkt zijn positie als innovatieve regio door excellent wetenschappelijk onderzoek te stimuleren en innovatie te versnellen. Open Science draagt bij aan de excellentie van onderzoek door het transparanter en efficiënter te maken. Zo dragen we bij aan een hogere maatschappelijke, wetenschappelijke, beleidsmatige en economische impact van investeringen in excellent wetenschappelijk onderzoek, om een welvarende regio te blijven.

Deze doelstelling situeert zich op het niveau van het hele O&O&I-systeem. De strategische doelstellingen die hierna volgen zijn alle nodig om deze doelstelling te realiseren.

SD 1. We realiseren een sterk Vlaams Open Science-ecosysteem waarin samenwerking en kennisdeling centraal staan.

De onderzoeksinstituten in Vlaanderen vormen, ondersteund door een solide netwerkorganisatie, een veerkrachtig ecosysteem rond Open Science. Samenwerking en kennisdeling vinden primair binnen de groep van onderzoeksondersteuners plaats, over instellingen, disciplines en sectoren heen. Zo kunnen onderzoekers efficiënter samenwerken,

zowel in Vlaanderen als internationaal, en hun rol in het internationale speelveld ten volle opnemen.

SD 2. Elke onderzoeker heeft toegang tot professionele Open Science-onderzoeksondersteuning en -vorming.

Elke onderzoeker aan een onderzoeksinstelling in Vlaanderen kan rekenen op professionele en deskundige ondersteuning van datastewards en andere onderzoeksondersteuners (ICT-experten, juridische experts, enz.) en op vorming over het toepassen van Open Science en het FAIR organiseren van onderzoek, en dit binnen de eigen instelling of via laagdrempelig bereikbare experts bij partnerinstelling(en).

SD 3. Elke onderzoeker heeft toegang tot een gebruiksvriendelijke, gefedereerde Open Science-infrastructuur zodat elke onderzoeker op eenvoudige wijze onderzoeksoutput kan beheren, publiceren en hergebruiken en dit doorheen de volledige onderzoekscyclus.

Elke onderzoeker aan een onderzoeksinstelling in Vlaanderen heeft toegang tot een veilige en gebruiksvriendelijke, gefedereerde infrastructuur en digitale tools om onderzoeksresultaten veilig en duurzaam op te slaan, FAIR te maken en te delen.

SD 4. Onderzoekers hanteren op een doordachte manier de Open Science- en FAIR-principes, als basis voor kwaliteitsvol en reproduceerbaar onderzoek.

Elke onderzoeker aan een onderzoeksinstelling in Vlaanderen is vertrouwd met Open Science en past de FAIR-principes integraal toe tijdens het volledige onderzoeksproces. Hierbij hanteert de onderzoeker het principe “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig”, waarbij het belang van onder andere kennisveiligheid, strategische autonomie, privacy en valorisatiepotentieel wordt afgewogen tegen het (geheel of gedeeltelijk) openstellen van het onderzoek. Zo groeit een cultuur waarbij Open Science en FAIR een vanzelfsprekendheid zijn bij de onderzoekers in Vlaanderen.

SD 5. Onderzoekers worden erkend en gewaardeerd voor hun Open Science-inspanningen en het toepassen van de FAIR-principes.

Er is een cultuur van waardering en erkenning voor het beschikbaar stellen van onderzoeksoutput volgens de FAIR-principes bij de overheid, de onderzoeksinstellingen en de onderzoeksfinanciers in Vlaanderen.

SD 6. We spelen wendbaar in op evoluties in de maatschappij en de wetenschappelijke wereld.

Bij belangrijke evoluties in de maatschappij en wetenschappelijke wereld wordt het Open Science-beleid bijgestuurd, opdat het wendbaar, actueel en toekomstgericht blijft.

7.1 Link met het Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem

De strategische doelstellingen (SD's) in dit beleidsplan Open Science worden geënt op het hoger geïntroduceerde Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem, zoals in onderstaande figuur weergegeven.

Zoals aangegeven is strategische doelstelling 0 ("SD 0. Topinnovatieregio") een doelstelling op systeemniveau, die nauw aansluit bij de doelen van de Vlaamse overheid (geel in de figuur hieronder) en de O&O&I-systeendoelen (blauw in de figuur hieronder) in het algemeen. Deze doelstelling is dan ook overkoepelend van aard.

Strategische doelstellingen 1 tot en met 5 kunnen gelinkt worden aan de Key Performance Area's (KPA's) van het Vlaams doelstellingenkader O&O&I (groen in de figuur hierboven).

Zo valt strategische doelstelling 1 ("SD 1. Sterk Vlaams Open Science-ecosysteem") binnen de KPA Samenwerken, strategische doelstelling 2 ("SD 2. Open Science-onderzoeks-ondersteuning en -vorming") binnen de KPA Talent en strategische doelstelling 3 ("SD 3. Open Science-infrastructuur") binnen de gelijknamige KPA Infrastructuur.

Met strategische doelstelling 4 ("SD 4. Doordachte Open Science en FAIR") wordt invulling gegeven aan de KPA Wetenschappelijke excellentie. Deze doelstelling draait immers om het doordacht toepassen van Open Science en de FAIR-principes, met als doel de kwaliteit en reproduceerbaarheid van het onderzoek te verbeteren.

Strategische doelstelling 5 ("SD 5. Erkenning en waardering Open Science en FAIR") situeert zich binnen KPA Talent, en stroomt expliciet ook door naar het O&O&I-systeendoel Toptalent, gezien de rechtstreekse link met de onderzoekscarrière.

Strategische doelstelling 6 ("SD 6. Wendbaarheid") draagt ook rechtstreeks bij aan de doelen van de Vlaamse overheid, specifiek aan de doelstelling met betrekking tot een

schokbestendige en wendbare economie. Inspelen met Open Science en Open Science-beleid op maatschappelijke, wetenschappelijke, én geopolitieke evoluties zorgt immers dat ook het wetenschappelijk onderzoek expliciet gevoerd wordt binnen een context waarbij we ons bewust zijn van het belang om tijdig bij te sturen waar nodig.

Het bereiken van deze strategische doelstellingen, via de operationele doelstellingen en acties die in wat volgt verder uitgewerkt worden, zorgt als dusdanig voor een boost voor wetenschappelijk onderzoek, en op die manier ook voor valorisatie en ondernemerschap, zoals inzichtelijk gemaakt door middel van deze systeemdoelstellingen.

8 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

Om bovenstaande doelstellingen te operationaliseren worden enkele operationele doelstellingen geformuleerd. Hieronder wordt aangegeven aan welke strategische doelstellingen de operationele doelstellingen invulling geven. Sommige operationele doelstellingen leunen echter ook zeer nauw aan bij overige strategische doelstellingen.

De strategische doelstelling 0 wordt geoperationaliseerd door het geheel van operationele doelstellingen dat hieronder wordt opgelijst, aangezien hierin de overkoepelende systeemdoelstelling vervat zit die we willen bereiken via het Open Science-beleid.

SD 1.	We realiseren een sterk Vlaams Open Science-ecosysteem waarin samenwerking en kennisdeling centraal staan.
OD 1.1.	Het Vlaams netwerk voor Open Science (FRDN) wordt verdergezet en actief gehouden vanuit de centrale coördinatie.
OD 1.2.	Binnen het ecosysteem worden systematisch kennis over en ervaringen met Open Science, FAIR, en de ondersteuning van onderzoekers voor Open Science en FAIR gedeeld.
SD 2.	Elke onderzoeker heeft toegang tot professionele Open Science-onderzoeksondersteuning en -vorming.
OD 2.1.	Open Science-onderzoeksondersteuners blijven zich vormen en professionaliseren.
OD 2.2.	Elke onderzoeker heeft toegang tot laagdrempelige ondersteuning én vorming over Open Science en het FAIR organiseren van onderzoeksoutput.
SD 3.	Elke onderzoeker heeft toegang tot een gebruiksvriendelijke, gefedereerde Open Science-infrastructuur zodat elke onderzoeker op eenvoudige wijze onderzoeksoutput kan beheren, publiceren en hergebruiken en dit doorheen de volledige onderzoekscyclus.
OD 3.1.	Er wordt afgestemd en geïnvesteerd in de ontwikkeling, het beheer en het onderhoud van performante en toegankelijke Open Science-infrastructuur, met

aandacht voor kennisveiligheid. Het gefedereerd model houdt rekening met de diversiteit aan onderzoekstypes en -disciplines.
OD 3.2. We ontwikkelen een Vlaamse Persistent Identifier (PID)-strategie zodat onderzoekers, onderzoeksprojecten, organisaties en onderzoeksoutput te identificeren zijn op een eenduidige, duurzame en machineleesbare manier.

SD 4. Onderzoekers hanteren op een doordachte manier de Open Science- en FAIR-principes, als basis voor kwaliteitsvol en reproduceerbaar onderzoek.
OD 4.1. Het begrip rond Open Science en FAIR bij onderzoekers wordt versterkt door bewustwording over de principes te bevorderen en gerichte sensibilisering en communicatie over meerwaarde en impact.
OD 4.2. Onderzoekers worden actief gestimuleerd om onderzoeksdata deelbaar te maken volgens de FAIR-principes, en om onderzoeksdata te hergebruiken.
OD 4.3. De uitdaging rond Open Access-publicaties wordt actief opgevolgd en aangepakt, om de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten te verhogen.
OD 4.4. Onderzoekers worden aangemoedigd om Open Research Software te ontwikkelen, via de FAIR-principes deelbaar te maken en te (her)gebruiken.
OD 4.5. Onderzoekers worden aangemoedigd om andere vormen van wetenschappelijke output deelbaar te maken en te hergebruiken.

SD 5. Onderzoekers worden erkend en gewaardeerd voor hun Open Science-inspanningen en het toepassen van de FAIR-principes.
OD 5.1. Open Science- en FAIR-inspanningen van onderzoekers worden erkend en gewaardeerd in het instellingsspecifiek beleid.
OD 5.2. Wijzigingen aan het algemene wetenschapsbeleid houden rekening met Open Science.

SD 6. We spelen wendbaar in op evoluties in de maatschappij en de wetenschappelijke wereld.
OD 6.1. Beleidsinitiatieven rond Open Science worden afgestemd op maatschappelijke, wetenschappelijke en geopolitieke evoluties.

9 ACTIES

De strategische en operationele doelstellingen worden doorvertaald naar een reeks acties die we op korte of (middel)lange termijn wensen te ondernemen ter uitvoering van dit beleidsplan. Deze actielijst is niet exhaustief. Ze wordt regelmatig geëvalueerd en kan worden

bijgestuurd door de FOSB, in functie van een veranderende context, door acties te schrappen of nieuwe acties te definiëren.

Op basis van het overzicht van de acties wordt jaarlijks een werkplan opgesteld. In het werkplan wordt onder meer omschreven welke acties dat jaar worden opgenomen, en door welke actor(en). Het werkplan vormt de basis voor het correct en efficiënt inzetten van de middelen gelinkt aan dit beleidsplan.

In het overzicht hieronder wordt alvast de verwachte timing voor de acties meegegeven.

SD 1. We realiseren een sterk Vlaams Open Science-ecosysteem waarin samenwerking en kennisdeling centraal staan.				
OD 1.1. Het Vlaams netwerk voor Open Science (FRDN) wordt verdergezet en actief gehouden vanuit de centrale coördinatie.				
Actie 1.1.1. De governance en processen van het Flemish Research Data Network (FRDN) worden verder uitgewerkt en geïmplementeerd.				
<i>Door de governance en processen van het FRDN verder uit te werken en te implementeren, wordt het netwerk structureel en efficiënt georganiseerd. Het gaat hierbij om het organiseren van de verschillende structuren van de governance, zoals o.a. themagroepen, projectgroepen, en een stakeholderforum, alsook processen om deze structuren te organiseren en leden te selecteren.</i>				
<i>Dit zorgt voor duidelijke rollen, verantwoordelijkheden en processen, waardoor samenwerking en kennisdeling binnen het Vlaamse Open Science-ecosysteem op een consistente en duurzame manier kunnen plaatsvinden.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Netwerkcoördinator	Coordination Hub	N.v.t.	Hoog	Q1-Q3 2026
Actie 1.1.2. Het netwerk voorziet in interne en externe communicatie om het netwerk en haar activiteiten de nodige bekendheid en visibiliteit te geven.				
<i>Het netwerk investeert in gerichte interne en externe communicatie via verschillende kanalen om zijn activiteiten en expertise zichtbaar te maken. Door activiteiten, resultaten, goede praktijken en ondersteuningsmogelijkheden breed te delen, wordt de impact van het netwerk versterkt en wordt de bewustwording van Open Science binnen en buiten het academische veld vergroot. Hiertoe wordt onder meer een geactualiseerd communicatieplan opgemaakt.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Netwerkcoördinator & Community manager	Netwerkcoördinator & Community manager	N.v.t.	Hoog	Continu

OD 1.2. Binnen het ecosysteem worden systematisch kennis over en ervaringen met Open Science, FAIR, en de ondersteuning van onderzoekers voor Open Science en FAIR gedeeld.

Actie 1.2.1. Het netwerk bevordert en faciliteert kennis- en ervaringsdeling over verschillende facetten van Open Science.

Het netwerk faciliteert actieve uitwisseling van ervaringen en goede praktijken over diverse aspecten van Open Science, zoals onder meer datamanagement, FAIR, Open Access, en erkenning en waardering. Het netwerk voorziet hiervoor onder meer in de organisatie van netwerkevenementen en de operationele ondersteuning van de thema- en projectgroepen. Door instellingen in staat te stellen van elkaar te leren en gezamenlijke visies en oplossingen te ontwikkelen, wordt de samenwerking versterkt en de kwaliteit van de ondersteuning verhoogd.

Er wordt ook aandacht besteed aan kennis en ervaringen die Europees en internationaal gedeeld worden.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Netwerkcoördinator & Community manager	Coordination Hub & Knowledge Hub Programmacomité	N.v.t.	Hoog	Continu

SD 2. Elke onderzoeker heeft toegang tot professionele Open Science-onderzoeksondersteuning en -vorming.

OD 2.1. Open Science-onderzoeksondersteuners blijven zich vormen en professionaliseren.

Actie 2.1.1. We onderhouden een actieve en geëngageerde community van datastewards, waarbij vorming, onder meer in de vorm van train-the-trainer, alsook kennisdeling en ondersteuning centraal staan.

Deze actie focust op het verder uitbouwen en ondersteunen van een actieve community van datastewards waarin kennisdeling, vorming en onderlinge ondersteuning centraal staan. Via de Knowledge Hub worden datastewards van Vlaamse kennisinstellingen samengebracht om expertise uit te wisselen over Open Science en onderzoeksdatamanagement, een domein dat voortdurend evolueert. Hierdoor blijven zij beter op de hoogte van Europese en internationale ontwikkelingen en worden zij versterkt in hun rol als eerstelijns-ondersteuning voor onderzoekers. De Knowledge Hub faciliteert deze kennisdeling onder meer via fysieke bijeenkomsten en een online interactief platform voor en door datastewards. Door in te zetten op gerichte opleidingen, waaronder train-the-trainer, blijven datastewards up-to-date met Europese en internationale ontwikkelingen en worden zij versterkt in hun rol als eerstelijns-ondersteuning voor onderzoekers. Datastewards krijgen tevens de mogelijkheid om voorstellen te lanceren voor projectgroepen die inspelen op noden binnen de community, in overleg met het Knowledge Hub Programmacomité en de Coordination Hub.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Community manager	Knowledge Hub Programmacomité	N.v.t.	Hoog	Continu

OD 2.2. Elke onderzoeker heeft toegang tot laagdrempelige ondersteuning én vorming over Open Science en het FAIR organiseren van onderzoeksoutput.

Actie 2.2.1. We beschikken steeds over een actueel overzicht van het ondersteunings- en vormingsaanbod voor onderzoekers aan de verschillende instellingen rond FAIR, Open Science, Open Data, Open Software, enz., zodat beschikbare materialen maximaal gedeeld kunnen worden over instellingen heen. Hiaten voor thema's of instellingen worden inzichtelijk gemaakt.

Deze actie richt zich op het continu bijhouden van een actueel overzicht van het ondersteunings- en vormingsaanbod rond FAIR en Open Science aan de verschillende Vlaamse onderzoeksinstituten. Door beschikbare opleidingen, trainingen en lesmaterialen centraal in kaart te brengen en maximaal te delen over instellingen heen, wordt efficiënt gebruikgemaakt van bestaande expertise en middelen. Tegelijk maakt dit overzicht hiaten zichtbaar, zowel thematisch als institutioneel, waardoor gerichte acties kunnen worden opgezet om het vormingsaanbod te versterken en elke onderzoeker in Vlaanderen toegang te geven tot kwalitatieve en actuele Open Science-vorming. Hiervoor wordt verder gewerkt op de resultaten uit de Knowledge Force "Course Materials" uit de voorgaande beleidsperiode.

Deze actie omvat ook het continu bijhouden van een actueel overzicht van contactpunten waarbij onderzoekers aan elke instelling terecht kunnen met vragen. Aan de hand hiervan monitoren we of er voldoende ondersteuning beschikbaar is voor elke onderzoeker in Vlaanderen. Ook hier worden eventuele hiaten inzichtelijk gemaakt, en zo veel mogelijk door geoptimaliseerde samenwerking weggewerkt.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Knowledge Hub Programmacomité	Projectgroep Training & Education	N.v.t.	Medium	2027

Actie 2.2.2. We integreren vorming rond Open Science en de FAIR-principes reeds in de bachelor- en/of masteropleiding.

Om te evolueren naar een Open Science-by-design benadering is vorming en bewustmaking van onderzoekers in een vroeg stadium zeer waardevol. Daarom zullen FAIR en Open Science als verplicht te integreren leerlijnen in het curriculum van de hogere onderwijsinstellingen geïntegreerd worden. Met deze actie wordt hiertoe in overleg getreden om uit te werken hoe deze integratie het best kan uitgerold worden overheen de beleidsperiode.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Overheid & instellingen	Instellingen	Departement Onderwijs, VLIR, Vlaamse hogescholenraad	Medium	2027-2030

Actie 2.2.3. Instellingen hebben datastewards in dienst of kunnen rekenen op ondersteuning van een datasteward uit een andere (grotere) instelling.

Deze actie beoogt dat elke instelling kan rekenen op de deskundige ondersteuning van datastewards, hetzij via eigen aanwerving, hetzij via samenwerking met andere (grotere) instellingen. Enkele onderzoeksinstellingen krijgen immers geen rechtstreekse financiële steun via dit beleidsplan. Zij kunnen echter wel rekenen op ondersteuning vanuit partnerinstellingen. Deze samenwerking dient geformaliseerd te worden in een samenwerkingsovereenkomst. Op ten laatste 30 november 2026 dient dit voor elke instelling die onrechtstreeks steun ontvangt in het kader van dit beleidsplan in orde te zijn. Datastewards spelen een cruciale rol in het begeleiden van onderzoekers bij de praktische toepassing van Open Science en FAIR-datamanagement gedurende de volledige datalevenscyclus. Door hun interdisciplinaire samenwerking met IT-, juridische, ethische en valorisatie-experten en hun voeling met specifieke onderzoeksdomeinen bieden zij advies op maat, waarbij proximateit en laagdrempelige ondersteuning essentieel zijn om onderzoekers effectief te ondersteunen.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Instellingen	Instellingen	N.v.t.	Hoog	Continu Mijlpaal Q4 2026

SD 3. Elke onderzoeker heeft toegang tot een gebruiksvriendelijke, gefedereerde Open Science-infrastructuur zodat elke onderzoeker op eenvoudige wijze onderzoeksoutput kan beheren, publiceren en hergebruiken en dit doorheen de volledige onderzoekscyclus.

OD 3.1. Er wordt afgestemd en geïnvesteerd in de ontwikkeling, het beheer en het onderhoud van performante en toegankelijke Open Science-infrastructuur, met aandacht voor kennisveiligheid. Het gefedereerd model houdt rekening met de diversiteit aan onderzoekstypes en -disciplines.

Actie 3.1.1. Er wordt een investeringsplan voor Open Science-infrastructuur opgemaakt waarbij samenwerking centraal staat en schaalgrootte zoveel mogelijk benut wordt.

Deze actie richt zich op het opmaken van een gezamenlijk, concreet investeringsplan voor Open Science-infrastructuur, waarbij samenwerking tussen instellingen en het benutten van schaalgrootte centraal staan, budgetten geëxpliciteerd zijn, en prioritaire noden voor het Vlaamse Open Science-ecosysteem worden vooropgesteld. Vertrekkend van bestaande infrastructuurnoden en eerdere investeringen, beoogt het plan een duurzame verdere uitbouw, onderhoud en doorontwikkeling van betrouwbare platformen en infrastructuur voor het FAIR beheren, bewaren en delen van onderzoeksoutput. Door in te zetten op gedeelde, bij voorkeur Open Source, oplossingen en voldoende gespecialiseerde personeelscapaciteit wordt gestreefd naar performante, toekomstbestendige, toegankelijke en gebruiksvriendelijke infrastructuur die onderzoekers optimaal ondersteunt in het realiseren van Open Science.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Architectuur	Themagroep Architectuur	VSC	Hoog	Q1-Q4 2026

Actie 3.1.2. Het investeringsplan voor Open Science-infrastructuur wordt gefaseerd uitgevoerd volgens de beschikbare middelen. <i>Na het opmaken van het investeringsplan kan overgegaan worden tot de implementatie van deze investeringen, om de beschikbare infrastructuur voor Open Science significant te verbeteren en een grote stap richting Open Science-by-design te zetten.</i> <i>De mate van uitvoering van deze actie is afhankelijk van de beschikbare budgetten om investeringen bij de instellingen mogelijk te maken.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
WEWIS & Instellingen	Instellingen	Afhankelijk van het investeringsplan	Hoog	Vanaf Q2 2027 (afhankelijk van beschikbare middelen)
OD 3.2. We ontwikkelen een Vlaamse Persistent Identifier (PID)-strategie zodat onderzoekers, onderzoeksprojecten, organisaties en onderzoeksoutput te identificeren zijn op een eenduidige, duurzame en machineleesbare manier.				
Actie 3.2.1. Er wordt een Vlaamse Persistent Identifier (PID)-strategie opgesteld, ingebed in internationale kaders. <i>We ontwikkelen een samenhangend beleid rond het gebruik en beheer van Persistent Identifiers (PIDs), zodat onderzoekers, onderzoeksprojecten, organisaties en onderzoeksoutput te identificeren zijn op een eenduidige, duurzame en machineleesbare ("machine readable") manier. Dit verhoogt onder meer de vindbaarheid en traceerbaarheid en maakt het mogelijk deze informatie eenvoudig te delen en koppelen. Daarbij bouwen we verder op de voortgang die in de voorbije beleidsperiode werd geboekt. Hierbij wordt rekening gehouden met richtinggevende, internationaal erkende kaders en standaarden. Deze actie wordt uitgevoerd in nauw overleg met FRIS en andere organisaties die ervaring hebben met PID-strategieën.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Architectuur	Projectgroep Flemish PID Strategy	Belnet – Belspo	Medium	2027
Actie 3.2.2. De Vlaamse Persistent Identifier (PID)-strategie wordt geïmplementeerd door de verschillende instellingen en actoren. <i>We rollen de Vlaamse PID-strategie gefaseerd uit door erkende PIDs te integreren in onderzoeksprocessen, digitale infrastructuren en rapporteringsmechanismen, en voorzien daarbij gerichte ondersteuning en begeleiding voor onderzoekers en instellingen.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
FRIS, Instellingen, FWO, VLAIO	FRIS, Instellingen, FWO, VLAIO	Belnet – Belspo	Medium	2028-2029

SD 4. Onderzoekers hanteren op een doordachte manier de Open Science- en FAIR-principes, als basis voor kwaliteitsvol en reproduceerbaar onderzoek.

OD 4.1. Het begrip rond Open Science en FAIR bij onderzoekers wordt versterkt door bewustwording over de principes te bevorderen en gerichte sensibilisering en communicatie over meerwaarde en impact.

Actie 4.1.1. We ontwikkelen en hanteren een duidelijk narratief naar onderzoekers, onderzoeksinstellingen en de maatschappij toe om de meerwaarde en impact van Open Science en FAIR inzichtelijk te maken.

De actie richt zich op het ontwikkelen van een helder en samenhangend narratief dat onderzoekers vertrouwd maakt met de principes van Open Science en FAIR-datamanagement, door bijvoorbeeld onderzoeksdata te positioneren als een volwaardige en waardevolle onderzoeksoutput naast publicaties. Dit narratief verduidelijkt het onderscheid en de samenhang tussen Open Data en FAIR data, en benadrukt dat openheid steeds gepaard gaat afwegingen i.v.m. wetgeving, ethiek, intellectueel eigendom en veiligheid (van personen, goederen, kennis, maatschappij). Door het belang van metadata, licenties, datamanagementplannen, standaarden en geschikte repositories te kaderen in termen van transparantie, reproduceerbaarheid, hergebruik en maatschappelijke impact, worden onderzoekers ondersteund om FAIR-principes bewust toe te passen. Het narratief onderstreept daarbij dat FAIR geen doel op zich is, maar een middel om samenwerking, vertrouwen en duurzame kenniscreatie te versterken, met gerichte ondersteuning van datastewards en passende data-infrastructuur.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Knowledge Hub Programmacomité	Projectgroep OS4Researchers	Jonge Academie, VLIR, Vlaamse Hogescholenraad	Hoog	Q2 2026 – Q1 2027

Actie 4.1.2. We ontwikkelen handvaten om het principe “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig” toe te passen, ook in schijnbaar conflicterende situaties, en communiceren dit om de bewustwording bij onderzoekers hierrond te vergroten.

Het principe “zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig” benadrukt dat onderzoekers bij het openstellen van onderzoeksresultaten steeds een weloverwogen afweging moeten maken tussen openheid en noodzakelijke afscherming, zowel binnen als buiten formele verplichtingen van onderzoeksfinanciers. Die afweging houdt rekening met onder meer persoonsgegevens, intellectuele eigendomsrechten, commerciële of contractuele belangen, kennisveiligheid en strategische autonomie. Wanneer data niet volledig open gedeeld kunnen worden, blijft transparantie en vindbaarheid mogelijk via gedeelde metadata en duidelijke toegangsvoorwaarden, in lijn met de FAIR-principes. Om onderzoekers te ondersteunen om deze afweging correct te maken, weliswaar steeds in samenspraak met de instelling – die het finale beslissingsrecht heeft omtrent het eventueel gesloten houden van (een deel van) de onderzoeksresultaten met het oog op o.a. valorisatiepotentieel, is er nood aan een gestructureerd overzicht van wat allemaal in rekening moet genomen worden bij deze afweging. Daartoe worden handvaten opgesteld.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Projectgroep Responsible Sharing of Data and Knowledge	N.v.t.	Hoog	Q3 2026 – Q3 2027
OD 4.2. Onderzoekers worden actief gestimuleerd om onderzoeksdata deelbaar te maken volgens de FAIR-principes, en om onderzoeksdata te hergebruiken.				
Actie 4.2.1. We streven naar een actiegericht (“actionable”) en machineleesbaar (“machine readable”) datamanagementplan (DMP) om de administratieve last voor het opvolgen van het DMP, alsook voor het bewaren, delen en hergebruiken van data bij onderzoekers en onderzoeksondersteuners te verminderen.				
<i>Binnen het FedOSC-project (Belnet – Belspo) wordt de huidige DMPonline.be geoptimaliseerd om onderzoekers verder te ondersteunen bij het opstellen van een datamanagementplan. Een projectgroep binnen het FRDN neemt deel aan de gebruikerstesten om de nieuwe functionaliteiten te evalueren en eventuele ontbrekende functionaliteiten te signaleren.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid (inhoudelijk) & Themagroep Architectuur (technisch)	Projectgroep Machine Actionable DMP	Belnet – Belspo	Medium	2026
Actie 4.2.2. Noden en uitdagingen rond het samenwerken op data worden in kaart gebracht. Een plan van aanpak wordt opgesteld en waar mogelijk worden noden en uitdagingen aangepakt.				
<i>Noden en uitdagingen rond samenwerking op data binnen en buiten het netwerk (bijvoorbeeld Citizen Science) worden systematisch in kaart gebracht, zodat knelpunten, hiaten en kansen duidelijk worden. Op basis hiervan wordt een plan van aanpak opgesteld en waar mogelijk geïmplementeerd, waardoor samenwerking, het delen en hergebruiken van data en de toepassing van FAIR-principes binnen het Vlaamse onderzoekslandschap worden bevorderd.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Projectgroep FAIR data challenges	Scivil	Hoog	Q3 2026 – Q3 2027
OD 4.3. De uitdaging rond Open Access-publicaties wordt actief opgevolgd en aangepakt, om de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten te verhogen.				
Actie 4.3.1. We brengen de kosten rond Open Access-publicaties in kaart.				
<i>Open Access is een essentieel onderdeel van transparant en excellent onderzoek, maar gaat in de praktijk vaak gepaard met hoge publicatiekosten. Vooral Gold Open Access-model, waarin auteurs of instellingen article- of book processing charges (APC/BPC)</i>				

betalen aan commerciële uitgevers, vormt een groeiende financiële zorg. Dit model is wijdverspreid doordat een beperkt aantal commerciële uitgevers het publicatielandschap domineert. Hoewel Green Open Access, waarbij de publicatie gedeeld wordt via institutionele repositories, een kostenefficiënt alternatief biedt, kent dit model beperkingen zoals embargo's en restricties op hergebruik. De evolutie binnen de commerciële uitgeverssector, waarbij in toenemende mate wordt overgeschakeld naar een Gold Open Access-model, roept vragen op over de duurzaamheid van deze route op de lange termijn. In kaart brengen van de kosten is een eerste stap richting het verminderen van deze kosten voor Open Access, waarna vrijgekomen middelen opnieuw geïnvesteerd kunnen worden in Open Science, bijvoorbeeld in infrastructuur.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Themagroep Beleid in nauwe samenwerking met VLIR	VLIR werkgroep RDM & OS, Elektron vzw	Hoog	Q2 2026 – Q2 2027

Actie 4.3.2. We ontwikkelen een gedeelde Vlaamse visie op Open Access die instellingen richting geeft bij de uitwerking van hun instellingsspecifiek beleid, met aandacht voor organisatorische draagkracht en kansen voor samenwerking en schaalvoordelen.

Open Access wordt gezien als een fundamenteel onderdeel van een open, inclusief en duurzaam onderzoekslandschap, waarin kennis maximaal toegankelijk is voor onderzoekers en samenleving. Een toekomstgerichte Open Access-visie vertrekt van het principe dat toegang tot wetenschappelijke publicaties niet mag afhangen van betaalmuren aan de lezerszijde, noch van hoge publicatiekosten aan de auteurszijde. De verschillende Open Access-modellen worden geëvalueerd en niet-commerciële modellen, waaronder Diamond Open Access – waarbij Open Access journals door de onderzoekscommunity zelf worden aangeboden en onderhouden – en open peer review journals, worden mee in rekening genomen.

Voor deze actie wordt een zeer nauwe afstemming van de themagroep beleid met de VLIR-werkgroep research data management en Open Science (RDM & OS) voorzien, waarbij de expertise uit de VLIR werkgroep als basis voor het werk binnen deze actie wordt genomen. Overige externe actoren bij deze actie worden vanuit de themagroep ook regelmatig geïnformeerd en geconsulteerd over de ontwikkelingen.

Op termijn kunnen vrijgekomen middelen als gevolg van het implementeren van de Vlaamse visie op Open Access opnieuw geïnvesteerd worden in Open Science, bijvoorbeeld in infrastructuur.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Themagroep Beleid in nauwe samenwerking met VLIR	VLIR werkgroep RDM & OS, Elektron vzw, Werkgroep Open Access Federaal Open Science Strategisch Comité (FOSSC)	Hoog	Q3 2027 – 2028

Actie 4.3.3. We dragen de Vlaamse visie op Open Access uit op Europees en internationaal niveau.

Vlaanderen is nauw verweven met Europa en de rest van de wereld. De visie van Vlaanderen op Open Access zullen we dan ook afstemmen op Europese en internationale evoluties, maar ook uitdragen en verdedigen in de relevante fora.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
WEWIS	WEWIS, FWO, VLAIO	N.v.t.	Hoog	2029-2030

OD 4.4. Onderzoekers worden aangemoedigd om Open Research Software te ontwikkelen, via de FAIR-principes deelbaar te maken en te (her)gebruiken.

Actie 4.4.1. Noden en opportuniteiten rond het goed beheer van Open Research Software worden over instellingen heen in kaart gebracht.

De actie richt zich op het instellingsbreed in kaart brengen van noden en opportuniteiten rond het goed beheer van Open Research Software, met erkenning van onderzoekssoftware als een volwaardige onderzoeksoutput. Daarbij wordt aandacht besteed aan bewust softwaremanagement gedurende de volledige onderzoekslevenscyclus, inclusief documentatie, versiebeheer, licenties en duurzaam bewaren en delen van software volgens de FAIR4RS-principes. Door bestaande praktijken, ondersteuning en infrastructuur over instellingen heen te analyseren, wil deze actie samenwerking en hergebruik stimuleren, transparantie en reproduceerbaarheid versterken en het gebruik van Open Source licenties bevorderen als hefboom voor efficiënter, kwalitatief en open onderzoek.

Bovendien houden we bij deze actie expliciet rekening met Europese en internationale evoluties rond Open Research Software en softwaremanagement.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Architectuur & Themagroep Beleid	Projectgroep Open Research Software	Belgium Research Software Engineers community	Laag	2028

OD 4.5. Onderzoekers worden aangemoedigd om andere vormen van wetenschappelijke output deelbaar te maken en te hergebruiken.

Actie 4.5.1. Instellingen met noden rond onderzoeksoutput in brede zin, zoals geschreven publicaties en niet-geschreven output die niet in klassieke wetenschappelijke tijdschriften verschijnen, initiëren binnen het netwerk een forum voor kennisuitwisseling en ondersteuning, waarin gezamenlijke uitdagingen kunnen worden aangepakt.

Deze actie beoogt het opzetten van een instellingsoverschrijdend forum binnen het netwerk voor kennisuitwisseling en ondersteuning rond onderzoeksoutput in brede zin, zowel geschreven als niet-geschreven, die vaak buiten de klassieke wetenschappelijke tijdschriften valt. Door ervaringen, noden en goede praktijken samen te brengen, kunnen instellingen gezamenlijke uitdagingen aanpakken rond open beschikbaarheid, geschikte infrastructuren, auteursrechten en licenties, en aangepaste waarderingskaders. Zo wordt

gestreefd naar een meer inclusieve en toekomstgerichte benadering van onderzoeksoutput die transparantie, hergebruik en maatschappelijke valorisatie van diverse vormen van kennisproductie versterkt. Deze actie biedt ook de basis voor het bekomen van een helder overzicht van verschillende types onderzoeksoutput en de daaraan gekoppelde verwachtingen en acties.

Deze actie heeft een verschillende prioriteit afhankelijk van de instelling, en is daarom expliciet een actie waarbij differentiatie tussen de stakeholders binnen het FRDN van belang is.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Projectgroep Diverse research outputs	Jonge Academie	Laag/medium	Q3 2027 – Q2 2028

SD 5. Onderzoekers worden erkend en gewaardeerd voor hun Open Science-inspanningen en het toepassen van de FAIR-principes.

OD 5.1. Open Science- en FAIR-inspanningen van onderzoekers worden erkend en gewaardeerd in het instellingsspecifiek beleid.

Actie 5.1.1. We volgen op hoe de acties met betrekking tot het erkennen en waarderen uit de vorige beleidsperiode hun ingang vinden binnen de verschillende instellingen en onderzoeksfinanciers in Vlaanderen.

Open Science kan pas duurzaam worden verankerd wanneer Open Science-inspanningen door onderzoekers gepast worden erkend en gewaardeerd. Aangezien Open Science verder gaat dan publiceren alleen, is er nood aan erkenning van diverse vormen van onderzoeksoutput. De evolutie van internationale evaluatiesystemen waarbij een focus op kwantiteit verschuift naar een focus op kwaliteit van diverse soorten output, en niet enkel publicaties (bijvoorbeeld initiatieven zoals CoARA, de opkomst van narratieve CVs, de aandacht voor FAIR en Open data, metrieken die rekening houden met de eigenheid van disciplines en focussen op het capteren van impact), kan zorgen voor een convergentie met Open Access-keuzes en Open Science-praktijken waar ook een nadruk ligt op een toenemende kwaliteitsfocus.

In lijn met internationale initiatieven zoals CoARA zijn er recente evoluties bij het FWO en binnen Vlaamse instellingen die een ruimere en kwalitatieve benadering van onderzoeksevaluatie vooropstellen, waarin kwaliteit, betrouwbaarheid en Open Science-praktijken volwaardige criteria zijn en zo bijdragen aan duurzame en excellente onderzoekspraktijken. In deze actie wordt verder gebouwd op de resultaten van de projectgroep Research Assessment uit de vorige beleidsperiode. We brengen zo volledig mogelijk in kaart op welke manier de suggesties en visie geformuleerd in de vorige beleidsperiode reeds hun ingang vinden bij de onderzoeksinstellingen en -financiers in Vlaanderen (fase 1). We volgen bovendien de impact en meerwaarde van de aanpassingen uit de vorige beleidsperiode op langere termijn op (fase 2).

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Fase 1: Projectgroep Research Assessment Fase 2: Themagroep Beleid, Instellingen, FWO, VLAIO	N.v.t.	Hoog	Fase 1: Q3 2026 – Q2 2027 Fase 2: Continu
Actie 5.1.2. Resterende noden en uitdagingen met betrekking tot erkennen en waarden worden in kaart gebracht.				
<i>Uit de opvolging van eerder ondernomen acties rond erkennen en waarden volgt inzicht in de mate waarin het huidige beleid hierrond nog met hiaten, noden of uitdagingen kampt. Deze worden inzichtelijk gemaakt, opdat de instellingen hiermee aan de slag kunnen in lijn met hun eigen instellingsbeleid.</i> <i>Voor vormen van (written én non-written) onderzoeksoutput, of negatieve onderzoeksresultaten, waarvoor nog in mindere mate een gevestigde manier van erkennen en waarden bestaat dan dat bij bijvoorbeeld academische publicaties het geval is, wordt bekeken hoe deze ook gepast gewaardeerd en erkend kunnen worden. Daarbij nemen we bestaande kaders zoals peer reviewing en alternatieve wegingskaders (o.a. zoals uitgewerkt binnen CoARA) mee.</i> <i>In nauw overleg tussen de instellingen en FRIS zal eveneens gekeken worden in welke mate deze nieuwe output geregistreerd kan worden in FRIS opdat ook deze waardevolle output zichtbaar, vindbaar en toegankelijk gemaakt kan worden.</i> <i>Deze actie kan een verschillende prioriteit hebben afhankelijk van de instelling, en is daarom expliciet een actie waarbij differentiatie tussen de stakeholders binnen het FRDN van belang is.</i>				
Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid	Projectgroep Research Assessment	VLIR ad hoc werkgroep Evaluatie van onderzoek(ers), Jonge Academie	Medium	2029
OD 5.2. Wijzigingen aan het algemene wetenschapsbeleid houden rekening met Open Science.				
Actie 5.2.1. Voorstellen tot wijziging van instrumenten binnen het wetenschapsbeleid worden systematisch getoetst aan de doelstellingen en uitgangspunten van het beleidsplan Open Science.				
<i>Dit is een actie met als karakter aandachtspunt/opvolging. Deze toetsing gebeurt door het Departement WEWIS, en wordt ook gecommuniceerd aan de FOSB. Deze actie heeft tot doel de coherentie tussen het bredere wetenschapsbeleid en het beleidsplan Open Science te bewaken. Door beleidsvoorstellen en wijzigingen aan bestaande instrumenten structureel te screenen op hun afstemming met de Open Science-doelstellingen, wordt verzekerd dat nieuwe initiatieven en aanpassingen bijdragen aan een consistente en geïntegreerde beleidsaanpak.</i>				

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
WEWIS	WEWIS, FWO, VLAIO	N.v.t.	Hoog	Continu

SD 6. We spelen wendbaar in op evoluties in de maatschappij en de wetenschappelijke wereld.

OD 6.1. Beleidsinitiatieven rond Open Science worden afgestemd op maatschappelijke, wetenschappelijke en geopolitieke evoluties.

Actie 6.1.1. We volgen actief de ontwikkelingen binnen de European Open Science Cloud (EOSC) en de richtlijnen en aanbevelingen van UNESCO rond Open Science.

Met deze actie monitoren we actief de ontwikkelingen binnen de European Open Science Cloud (EOSC) en volgen we de richtlijnen en aanbevelingen van UNESCO rond Open Science. Dit laat ons toe tijdig nieuwe tendensen, verplichtingen en opportuniteiten te identificeren, en na te gaan welke implicaties deze hebben voor het Vlaamse Open Science-beleid. Zo detecteren we waar bijkomende analyses of projectgroepen nodig zijn om gerichte beleidsadviezen te formuleren over nieuwe of bijgestuurde prioriteiten. Deze adviezen worden aangewend ter ondersteuning van besluitvorming binnen de FOSB en ter voorbereiding van beleidskeuzes op ministerieel niveau.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
Themagroep Beleid & Themagroep Architectuur	Themagroep Beleid, Themagroep Architectuur, WEWIS, FWO	VLIR, Jonge Academie	Medium	Continu

Actie 6.1.2. We volgen de ontwikkelingen op het vlak van artificiële intelligentie (AI) en andere relevante technologische evoluties, en analyseren hun impact op Open Science in Vlaanderen.

Deze actie heeft tot doel tijdig relevante technologische ontwikkelingen te signaleren en te evalueren in functie van hun mogelijke implicaties voor het Vlaamse Open Science-beleid. Daarbij wordt nagegaan of en wanneer het aangewezen is concrete actie te ondernemen door bijvoorbeeld een specifieke projectgroep op te richten om concrete evoluties verder uit te diepen. De resultaten van deze opvolging ondersteunen de prioritering binnen de FOSB en dragen bij aan het formuleren van gerichte beleidsadviezen. Deze actie heeft het karakter van een structureel aandachtspunt en opvolgactie.

Verantwoordelijke	Uitvoerder	Externe actor	Prioriteit	Timing
FOSB	FOSB, WEWIS, FWO, VLAIO	VLIR, Jonge Academie	Medium	Continu

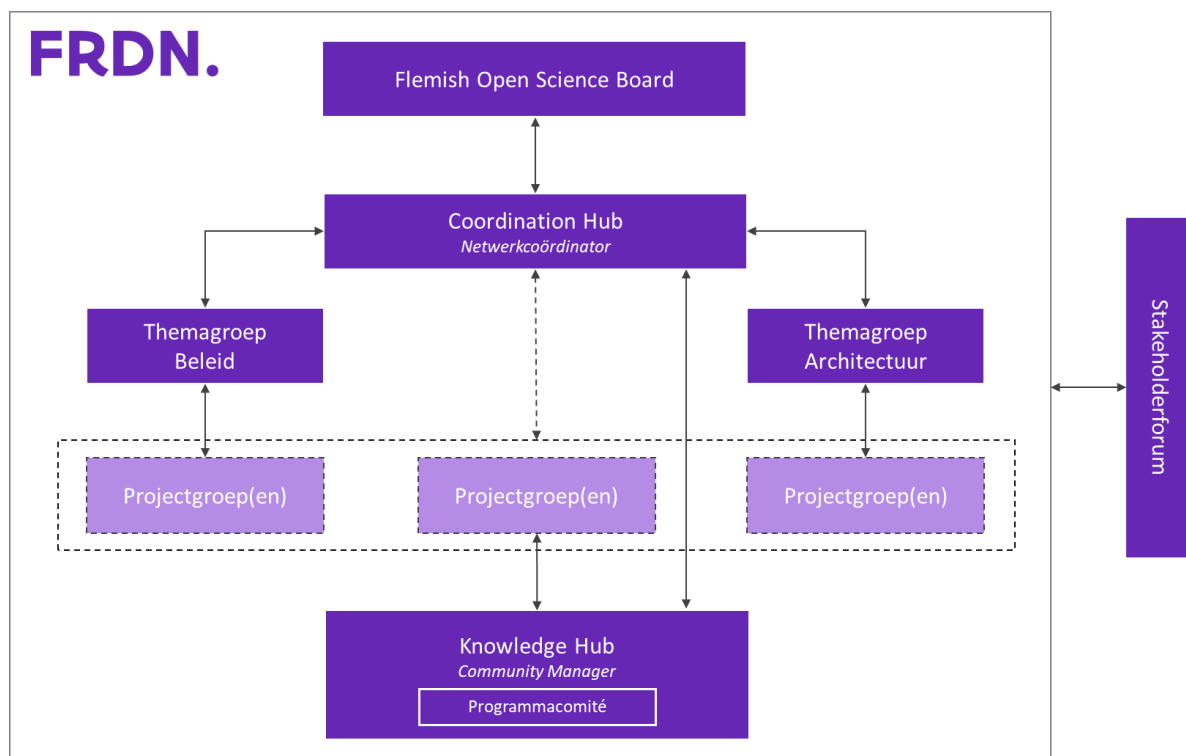
10 GOVERNANCE

Het Vlaamse Open Science-beleid richt zich op onderzoek dat geheel of gedeeltelijk wordt gefinancierd met Vlaamse publieke middelen. De belangrijkste interne stakeholders in dit kader zijn de Vlaamse onderzoeksinstituten, opgedeeld in verschillende geledingen, de onderzoeksinfrastructuren in Vlaanderen (ESFRI), de belangrijkste Vlaamse onderzoeksfinanciers – het FWO en VLAIO, en het Departement WEWIS.

Gezien het grote aantal betrokken actoren, met verschillende belangen en behoeften, én de complexe materie enerzijds, maar ook gezien de nood en wens tot samenwerking, kennisdeling en waardecreatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken anderzijds, wordt voor de uitvoering van het beleidsplan gekozen om te werken via een netwerkorganisatie, het Flemish Research Data Network (FRDN). Binnen deze flexibele organisatievorm werken de verschillende autonome actoren samen door onder andere het delen van kennis en verantwoordelijkheden. Dit netwerk fungeert binnen het vastgelegde beleidskader, maar biedt ruimte voor inbreng van partners en stimuleert samenwerking en betrokkenheid. Het netwerk voert het beleidsplan uit en verleent advies aan de overheid.

10.1 Structuur en organen

Binnen het Flemish Research Data Network zetten alle interne stakeholders zich gezamenlijk in voor het realiseren van de strategische en operationele doelstellingen. De governance van het netwerk is gebaseerd op inclusiviteit, transparantie en gedeelde verantwoordelijkheid.

De governance van de netwerkorganisatie bestaat uit verschillende niveaus en organen:

- een stuurgroep: de Flemish Open Science Board (FOSB);
- een coördinatiecel: de Coordination Hub, voorgezeten en aangestuurd door de netwerkcoördinator;
- themagroepen;
- projectgroepen;
- en een community voor datastewards: de Knowledge Hub, gefaciliteerd door de community manager, bijgestaan door het programmacomité.

Het netwerk bevordert eveneens transparantie en participatie door middel van een stakeholderforum waarin het de dialoog aangaat met haar externe stakeholders.

De netwerkcoördinator en de community manager zijn ondergebracht bij het FWO. De community manager werkt onder de algemene coördinatie van de netwerkcoördinator.

10.1.1 Flemish Open Science Board (FOSB)

De Flemish Open Science Board (FOSB) is de stuurgroep van het netwerk en is verantwoordelijk voor het nemen van de strategische beslissingen op netwerkniveau. Daarnaast heeft ze ook een adviserende rol, bewaakt zij actief de voortgang van de doelstellingen van het beleidsplan en stelt zij prioriteiten binnen de voorgestelde acties, onder andere door het goedkeuren van de jaarlijkse werkplannen zoals vermeld bij de acties hiervoor.

De FOSB bepaalt welke themagroepen en projectgroepen (zie verder) opgericht worden, en kent deze groepen een concrete opdracht en timing toe.

Het voorzitterschap en het secretariaat van de FOSB worden opgenomen door het Departement WEWIS.

De Flemish Open Science Board is als volgt samengesteld:

- een voorzitter (Departement WEWIS);
- een secretaris (Departement WEWIS);
- 1 vertegenwoordiger van het kabinet van de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschapsbeleid;
- 5 vertegenwoordigers van de universiteiten (één per universiteit);
- 1 vertegenwoordiger van de hogescholen;
- 1 vertegenwoordiger van de strategische onderzoekscentra;
- 1 vertegenwoordiger van de instellingen van postinitieel onderwijs;
- 1 vertegenwoordiger van de Vlaamse wetenschappelijke instellingen;
- 1 vertegenwoordiger van de andere wetenschappelijke instellingen;
- 1 vertegenwoordiger van de onderzoeksinfrastructuren (ESFRI);
- 1 vertegenwoordiger van FRIS (Departement WEWIS);
- 1 vertegenwoordiger van FWO;
- 1 vertegenwoordiger van VLAIO;
- de netwerkcoördinator.

Voorzitters van de themagroepen en de projectgroepen en de community manager van de Knowledge Hub worden uitgenodigd op afroep op basis van de agenda.

De leden van de FOSB beschikken over voldoende inzicht in het Open Science-beleid binnen hun instelling of geleding, waardoor zij een inhoudelijk onderbouwde adviesrol kunnen opnemen. Daarnaast is het essentieel dat zij gemandateerd zijn om strategische beslissingen te nemen. Dit doen ze op basis van consensus.

Er wordt transparant gecommuniceerd over de besprekingen binnen de FOSB richting elke instelling die binnen de scope van het beleidsplan valt.

De FOSB rapporteert rechtstreeks aan de bevoegde minister en komt minimaal twee keer per jaar samen, waarvan minstens één keer fysiek. Indien nodig kan zij ook tussentijds bijeenkomen voor bijkomend overleg of besluitvorming.

10.1.2 Coordination Hub

De dagelijkse werking en coördinatie van het netwerk zijn in handen van een aparte entiteit: de Coordination Hub. Deze coördinatiecel vormt de schakel tussen beleid en uitvoering ervan, alsook tussen de overheid en de kennisinstellingen.

De Coordination Hub wordt gefaciliteerd door de netwerkcoördinator, ondergebracht bij het FWO. De netwerkcoördinator vervult een aansturende en mediërende rol binnen het netwerk en is verantwoordelijk voor de operationele beslissingen, die nodig zijn voor de uitvoering van het Vlaamse Open Science-beleidsplan en vormt de schakel tussen beleid en uitvoering, alsook tussen overheid en kennisinstellingen. De netwerkcoördinator is tevens het centraal aanspreekpunt voor zowel de interne partners als de externe stakeholders.

De Coordination Hub en de netwerkcoördinator staan onder meer in voor:

- het dagelijks bestuur van het netwerk;
- het faciliteren van samenwerking;
- het organiseren van overleg;
- het beheer van het centrale werkingsbudget;
- de voorbereiding, opvolging en voortgangsbewaking van de thema- en projectgroepen;
- de rapportering aan de FOSB;
- de interne en externe communicatie en zichtbaarheid van het netwerk via o.a. de website (<https://www.frdn.be>) en events;
- het organiseren van oproepen voor deelname aan de Coordination Hub, het programmacomité van de Knowledge Hub, de themagroepen en de projectgroepen;
- het opmaken van de jaarlijkse werkplannen.

De Coordination Hub is als volgt samengesteld:

- de netwerkcoördinator;
- de community manager van de Knowledge Hub;
- de dossierbeheerder Open Science bij het Departement WEWIS;
- de voorzitters van de themagroepen;
- 4 vertegenwoordigers uit verschillende instellingen.

Deze laatste groep wordt geselecteerd via een tweejaarlijkse oproep, waarbij geïnteresseerde professionals uit de partnerinstellingen zich kandidaat kunnen stellen. Er wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling, met 50% vertegenwoordiging uit andere geledingen dan de universiteiten. Leden van de Coordination Hub kunnen weliswaar langer dan twee jaar in de Coordination Hub actief blijven. De uiteindelijke samenstelling wordt bekrachtigd door de FOSB.

10.1.3 Themagroepen

De themagroepen brengen inhoudelijke experts van de netwerkpartners samen rond een specifiek thema binnen het beleidsplan. Vanuit de instellingen is minstens elke geleding vertegenwoordigd in de themagroepen. De leden van de themagroep werken samen rond gemeenschappelijke vraagstukken en delen inzichten die rechtstreeks verband houden met dat thema. Ze ontwikkelen een gedeelde visie op dat thema en werken deze verder uit. Ze werken binnen het vastgesteld kader van het beleidsplan, maar met de nodige ruimte voor innovatie. Daarnaast adviseren en begeleiden zij, samen met de Coordination Hub, de projectgroepen die aan dat thema zijn gekoppeld.

Er wordt van start gegaan met twee themagroepen:

- De themagroep 'Open Science-beleid' focust op de beleidsmatige ontwikkeling en implementatie van het Vlaams Open Science-beleid en geeft waar nodig advies over verschillende Open Science-topics zoals FAIR data, Open Access-publicaties, monitoring, erkenning en waardering. De themagroep volgt ook de beleidsontwikkelingen op nationaal en Europees niveau op, zodat hierop tijdig kan ingespeeld worden en waar nodig strategische doelstellingen geherevalueerd kunnen worden.
- De themagroep 'Architectuur' volgt de evolutie van het Vlaamse data-infrastructuurlandschap op evenals de maturiteit van de betrokken instellingen op dit gebied. Voor elk van deze instellingen brengt de werkgroep de noden in kaart over de volledige datacyclus heen. Ze stelt oplossingsrichtingen voor en onderzoekt waar samenwerking mogelijk is.

Elke themagroep bestaat uit een voorzitter en een team van inhoudelijke experts van de verschillende netwerkpartners. De voorzitters rapporteren aan de Coordination Hub en leggen hun resultaten voor aan de FOSB.

De themagroepen worden opgericht, en indien nodig ook beëindigd, op initiatief van de FOSB.

10.1.4 Projectgroepen

De projectgroepen hebben een tijdelijk karakter en een duidelijke, afgebakende scope. Ze kunnen worden opgestart op basis van zowel bottom-up-als top-down-noden en initiatieven. Bottom-up projectgroepen ontstaan als antwoord op samenwerkingsopportuniteiten en noden die in het veld worden ervaren. Top-down geïnitieerde projectgroepen zijn verantwoordelijk voor de concrete uitwerking of uitvoering van de inhoudelijke acties die binnen dit beleidsplan zijn gedefinieerd.

Voor elk project wordt een projectinitiatiedocument opgesteld, met onder meer de volgende elementen:

- de scope;
- de betrokken strategische en operationele doelstellingen;
- een tijds kader;
- de samenstelling van de projectgroep;
- eventuele financiering.

Dit document wordt opgesteld in samenwerking met de Coordination Hub en ter goedkeuring voorgelegd aan de FOSB.

De inhoudelijke opvolging gebeurt

- voor top-down projectgroepen door de betrokken themagroep;
- voor bottom-up projectgroepen door het programmacomité van de Knowledge Hub.

De Coordination Hub zorgt voor operationele ondersteuning en opvolging van het project. Het eindresultaat wordt ter bekrachtiging voorgelegd aan de FOSB.

De FOSB is verantwoordelijk voor het goedkeuren van het oprichten en beëindigen van de projectgroepen, en voor het bewaken van de relevantie van de projectgroepen in relatie tot de grote beleidslijnen uitgezet in dit beleidsplan.

De projectgroepen bestaan uit enkele inhoudelijke experts van de instellingen en werken binnen vooraf afgesproken doelstellingen en tijdlijnen, maar hebben ruimte om op inhoudelijke wijze invulling te geven aan hun aanpak. In de projectgroepen is geen vertegenwoordiging van alle geledingen vereist. Instellingen uit de verschillende geledingen streven deelname na aan projectgroepen waarrond men noden of expertise heeft, en waarvoor men voldoende capaciteit kan vrijmaken.

10.1.5 Knowledge Hub

De Knowledge Hub is een lerend netwerk van datastewards en andere onderzoeksdata-professionals verbonden aan de instellingen binnen het netwerk.

Het doel van de Knowledge Hub is om kennis, ervaringen en inzichten m.b.t. Open Science in de praktijk uit te wisselen, praktijkkennis op te bouwen en gezamenlijke reflectie te stimuleren. Op die manier bevordert de Knowledge Hub het collectieve leren en versterkt het de professionele onderzoeksgemeenschap.

Een belangrijke rol is weggelegd voor de community manager. De community manager is verantwoordelijk voor het verder uitbouwen, ondersteunen en onderhouden van een actieve en betrokken gemeenschap en wordt hierin bijgestaan door het programmacomité, bestaande uit 4 à 5 onderzoeksondersteuners (leden van de Knowledge Hub), verbonden aan de partnerinstellingen.

De Knowledge Hub streeft ernaar drie fysieke netwerkmomenten per jaar te organiseren rond specifieke thema's. De onderwerpen worden geselecteerd op basis van een bevraging binnen de community. Hierbij gaat het om thema's waar men meer over wil leren, kennis wil delen of de meest recente ontwikkelingen op Vlaams, Europees of internationaal niveau wil bespreken. Andere activiteiten zijn onder meer een online forum, een reading club en webinars. Het programmacomité ondersteunt ook de bottom-up geïnitieerde projectgroepen.

10.1.6 Stakeholderforum

Ter versterking van de transparantie en betrokkenheid van externe stakeholders, wordt er een stakeholderforum ingericht.

Dit gestructureerd overlegplatform richt zich tot de vertegenwoordigers van relevante beleidsthema's, de overheidsinstanties op verschillende niveaus – van federaal tot lokaal, de bedrijfswereld, onderzoekers, enz.

Het forum wordt ad hoc samengebracht op initiatief van de netwerkcoördinator – die hiertoe eveneens opdracht kan krijgen van de FOSB – en biedt onder meer ruimte voor:

- informatie-uitwisseling;
- feedback op specifieke vraagstukken waarbij de inbreng van externe stakeholders een meerwaarde kan bieden;
- het signaleren van knelpunten of kansen.

Het stakeholderforum heeft noch uitvoeringsverantwoordelijkheid noch besluitbevoegdheid, maar heeft invloed via advies en feedback. De Coordination Hub faciliteert het forum en koppelt de input terug aan de FOSB, met het oog op afstemming en bijsturing waar nodig.

Het stakeholderforum omvat minimaal de externe actoren vermeld in de acties, en kan uitgebreid worden met andere relevante stakeholders.

10.2 Besluitvorming

Besluitvorming binnen het netwerk gebeurt op basis van transparantie en samenwerking. Formele beslissingen worden via consensus genomen door de FOSB, op basis van input van de onderliggende organen.

De projectgroepen rapporteren ofwel aan de gerelateerde themagroep, ofwel aan het programmacomité van de Knowledge Hub, maar rapporteren hun voortgang ook steeds aan de Coordination Hub. Themagroepen en de Knowledge Hub rapporteren eveneens aan de Coordination Hub, die op zijn beurt rapporteert aan de FOSB.

Beslissingen worden aan het netwerk gecommuniceerd via de CPOC (*Central Point of Contact*) van elke instelling.

10.3 Beoordeling werking

De werking van het netwerk wordt jaarlijks intern beoordeeld, zowel op inhoudelijke voortgang als op procesmatige effectiviteit, met de mogelijkheid om de governance-structuur aan te passen indien nodig. Deze beoordeling wordt uitgevoerd door de Coordination Hub en besproken met de FOSB.

11 MONITORING

11.1 Beleidsmonitoring

In dit onderdeel omschrijven we de opvolging van het gevoerde beleid rond Open Science in het kader van dit beleidsplan. Daarbij gaan we tweeledig te werk. Enerzijds adresseren we de monitoring van de voortgang van de beleidsacties die in het beleidsplan worden opgenomen. Anderzijds stellen we bijkomend enkele specifieke kengetallen voorop waarmee we de gerealiseerde vooruitgang op het vlak van Open Science volgens de doelstellingen willen opvolgen. Deze meting is vanzelfsprekend niet allesomvattend. De assumptie is dat deze acties en kengetallen bijdragen aan de operationele en strategische doelstellingen, en we op die manier ten dele vat krijgen op het effect van ons beleid. De ware impact van het beleid is zo nauw verweven met andere beleidsinitiatieven en met de maatschappelijke context, dat dit moeilijk één op één aantoonbaar is. Op basis van beleidstheorie blijkt echter wel dat er bij benadering een kwalificatie van de impact kan afgeleid worden uit de genuanceerde interpretatie van kengetallen.

11.1.1 Voortgang beleidsacties

Jaarlijks wordt voor elke actie in kaart gebracht wat de stand van zaken van de realisatie ervan is door de verantwoordelijke actor(en) van de actie, gecoördineerd door de netwerkcoördinator en dit in nauwe samenwerking met Departement WEWIS. Hierbij wordt aangegeven of deze actie wel of niet opgestart werd, lopende is, afgerond is of gepauzeerd werd.

Deze voortgang van de acties wordt jaarlijks kritisch besproken binnen de FOSB. Waar nodig wordt bijgestuurd in de prioriteiten die bij de verschillende acties gelegd werden, om te garanderen dat tijd en middelen op de meest relevante manier worden ingezet.

Bij de rapportering van de acties wordt kwalitatief teruggekoppeld over hoe dit bijdraagt aan de KPA's van het Vlaams doelstellingenkader van O&O&I, rekening houdend met de linken tussen de SD's en de KPA's. Op die manier verzekeren we een nauwe opvolging van de impact van het beleidsplan.

11.1.2 Kengetallen i.p.v. KPI's

11.1.2.1 Verderzetting huidige kengetallen binnen het Vlaamse Open Science-beleid

De volgende kengetallen worden opgevolgd, om de **continuïteit** met de beleidsperiode 2019-2025 te behouden, wat de langetermijnevaluatie van de impact van het beleid mogelijk maakt.

- **ORCID iD:** aandeel onderzoekers actief in het jaar van de meting verbonden aan een Vlaamse onderzoeksinstituten met een in FRIS geregistreerd ORCID iD;
- **DMP:** aandeel nieuwe onderzoeksprojecten met een DMP;
- **Open Access:** aandeel peer-reviewed tijdschriftartikelen dat in Open Access beschikbaar is of onder embargo staat (en dus beschikbaar zal worden na afloop van een tijdelijke toegangsbeperking);
- **Open Data:** aandeel gepubliceerde datasets die als Open Data beschikbaar zijn.

In tegenstelling tot de voorgaande beleidsperiode, worden deze keer geen aantallen of percentages als streefwaarde vooropgesteld, om pervers sturende effecten van dit soort KPI's te vermijden, maar wel de voordelen van het hanteren van metrieken te behouden. Om verwarring te vermijden spreken we voortaan ook over "kengetallen". Deze kengetallen worden opgevolgd om vergelijking mogelijk te maken over beleidsperiodes heen. Ten opzichte van de KPI's uit het vorige beleidsplan vereenvoudigen we de berekeningswijze: we halen de kengetallen rechtstreeks uit FRIS, zonder nood aan een expliciete link tussen het object en het project via hetwelk dit gefinancierd wordt, wat de meting sterk vereenvoudigt.

De kengetallen worden mee opgevolgd door de FOSB, zodat tijdig de nodige acties ondernomen kunnen worden om de evoluties van deze kengetallen bij te sturen waar nodig.

11.1.2.2 Kengetallen gelinkt aan internationale monitoring EOSC

Monitoring van Open Science in Europa via EOSC is ingedeeld volgens verschillende facetten en ondersteuningsnaden van Open Science. Gezien deze monitoringsverwachtingen grotendeels aligneren met de doelstellingen uit dit beleidsplan is het wenselijk om deze rapportering te vereenvoudigen, om extra ad-hoc-vragen om informatie voor deze EOSC-monitoring zoveel mogelijk te vermijden.

De kengetallen (in de context van EOSC monitoring ook wel monitoringindicatoren genoemd) die jaarlijks bevestigd worden bij de instellingen, zijn opgesomd in de tabel op de volgende pagina.

Verder kan optioneel door de instellingen gerapporteerd worden over *use cases* en *impact stories* voor de verschillende facetten en ondersteuningsnaden van Open Science, voor zover dit haalbaar en relevant wordt geacht. Deze kunnen dan ook meegenomen worden in internationale rapporteringen.

		Heeft de instelling een specifiek beleid?	Wanneer werd het instellingsbeleid voor het laatst geactualiseerd?	URL naar het publiek gedeelde relevante instellingsbeleid
Publicaties	Open Access	<i>Ja/Nee</i>	<i>Datum</i>	<i>URL's</i>
	Behoud van IPR			
	Open Licensing			
Data	Data management			
	FAIR Data			
	Open Data			
Open Source software				
Infrastructuur	Services geconnecteerd aan EOSC			
	Datastewards			
	Langetermijn-preservatie			
Vorming				
Incentives/erkenning				
Citizen Science				

11.1.3 Invoering Key Performance Areas (KPA's): link met het Vlaams doelstellingenkader voor het O&O&I-systeem

Het O&O&I-systeem is een complex geheel van O&O&I-instellingen, bedrijven, overheid en burgers, instrumenten en programma's, bouwblokken en methodieken, die allen hun eigen O&O&I-bijdrage leveren aan de realisatie van de doelen Vlaamse overheid.

Om op een efficiënte wijze te slagen in het behalen van de doelen van de Vlaamse overheid, worden er op de onderliggende systemen ook doelstellingen bepaald, dus ook voor het O&O&I-systeem. Het gaat hier om doelstellingen voor het O&O&I-systeem als geheel op Vlaams niveau waarvoor de onderliggende actoren, instrumenten en programma's moeten interageren.

Het beleidsplan Open Science is een belangrijke strategie voor het O&O&I-systeem. Het beleidsplan ondersteunt het O&O&I-systeem bij het nastreven van de O&O&I-systeemdoelen en de doelen van de Vlaamse overheid.

Door middel van Key Performance Area's (KPA's) worden specifieke acties gekoppeld aan hogere doelen, zoals beschreven bij het onderdeel over de strategische doelstellingen van dit beleidsplan. Dit maakt de specifieke bijdrage aan de O&O&I-systeemdoelen en de doelen Vlaamse overheid inzichtelijk.

Vervolgens worden er ook specifieke doelstellingen uitgewerkt voor alle elementen in het O&O&I-systeem afzonderlijk: de O&O&I-instellingen, de ondernemingen, de overheid, de burgers, bouwblokken, methodieken, instrumenten en programma's. Het is belangrijk om uit te klaren hoe elk puzzelstukje bijdraagt aan het systeem. Door Key Performance Area's te formuleren kunnen verwante activiteiten gebundeld worden. Voor elk specifiek element kan dan bepaald worden hoe ze bijdragen aan de diverse KPA's van het O&O&I-systeem. Per element worden de ambities tot het leveren van bijdragen vastgelegd in doelstellingen.

Vervolgens zijn er voor deze verschillende niveaus van doelstellingen indicatoren nodig voor sturing en om de vordering in het behalen van de diverse niveau-doelstellingen te monitoren.

11.2 Jaarrapportering

Instellingen rapporteren aan het Departement WEWIS over hun deelname aan voor hen relevante beleidsacties, over de bovenstaande kengetallen, samen met narratieve rapportering en eventuele impactverhalen of praktijkvoorbeelden, op jaarlijkse basis, en dit telkens uiterlijk op 30 april van het kalenderjaar volgend op het werkjaar.

Kosten die in rekening gebracht mogen worden bij de financiële rapportering zijn deze van 1 januari tot en met 31 december van het werkjaar waarover gerapporteerd wordt. Om continuïteit met de voorgaande beleidsperiode te verzekeren kan een instelling ervoor opteren om voor de rapportering over het eerste werkjaar (2026) ook kosten uit het eerste kwartaal van het tweede werkjaar (2027) mee te rapporteren. In dat geval mag de financiële rapportering over het eerste werkjaar ook een kwartaal later opgeleverd worden.

12 FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

De subsidie verbonden aan dit beleidsplan bedraagt aan de start van begrotingsjaar 2026 in totaal 4.900.000 euro per jaar. Hiervan wordt 275.000 euro per jaar geoormerkt voor de coördinatie van het netwerk door het FWO, gezien de complexiteit van het veld en de institutionele diversiteit tussen en binnen de geledingen. Hiermee houdt het FWO een netwerkcoördinator en een community manager in dienst, en worden werkingskosten van het netwerk afgedekt. De werkingskosten bedragen maximaal 25% van het geoormerkt bedrag.

De overige 4.625.000 euro¹ worden aan de verschillende onderzoeksinstellingen toegekend.

Enkele onderzoeksinstellingen krijgen geen rechtstreekse financiële steun via dit beleidsplan. Zij kunnen echter wel rekenen op ondersteuning vanuit partnerinstellingen. Deze samenwerking dient geformaliseerd te worden in een samenwerkingsovereenkomst. Ten

¹ Begrotingstechnisch wordt deze toelage opgedeeld in 451.000 euro voor de WT-lijnen (concreet imec en Flanders Make), en 4.174.000 euro voor de IS-lijnen (de overige instellingen die middelen ontvangen via het beleidsplan). Getallen zijn deze van begrotingsopmaak 2026.

laatste op 30 november 2026 dient dit voor elke instelling, die onrechtstreeks steun ontvangt in het kader van dit beleidsplan, alsook voor elke hogeschool, in orde te zijn. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de ondersteunende instellingen. Voor de hogescholen wordt de ondersteuning geregeld in de context van de associatie.

De verdeling van de middelen wordt in analogie met deze uit de voorgaande beleidsperiode, gebaseerd op het aantal te ondersteunen onderzoekers.

De financiële steun dient ingezet te worden voor het in dienst nemen/houden van Open Science-onderzoeksondersteuners. Dit gaat om datastewards en/of IT-personeel voor Open Science-infrastructuur, of omkaderende Open Science-onderzoeksondersteuners, zoals juridische ondersteuning met betrekking tot IP. Op deze personeelskosten mag 10% overhead aangerekend worden.

Hieraan gelinkt mogen ook werkingskosten rond Open Science via deze subsidie vergoed worden. De totale werkingskosten zijn begrensd tot maximaal 10% van het subsidiebedrag.

Van de instellingen die rechtstreekse financiële steun ontvangen, wordt bovendien een één-op-één cofinanciering verwacht, die wordt aangetoond bij de jaarlijkse financiële rapportering.

De subsidie wordt jaarlijks uitbetaald. Hiervan wordt een eerste schijf van 90% uitbetaald tijdens het werkjaar.

De resterende schijf van 10% wordt pas uitbetaald na goedkeuring van voormelde jaarlijkse rapportering over het werkjaar door het Departement WEWIS.

Bovendien wordt de voortgang van relevante beleidsacties in rekening gebracht voor deze goedkeuring. Ingeval niet afdoende voortgang geboekt wordt op de relevante beleidsacties door een gebrek aan inzet vanwege een instelling, kan dit leiden tot het afkeuren van de jaarrapportering. Na een geloofwaardig remediëringsplan kan alsnog overgegaan worden tot een goedkeuring van de jaarrapportering.

Voor het eerste werkjaar is de resterende schijf van 10% voor alle instellingen bovendien voorwaardelijk aan het afgesloten zijn van de hogervermelde samenwerkingsovereenkomsten voor instellingen die geen rechtstreekse steun krijgen.

De Vlaamse overheid gaat het engagement aan om binnen de mogelijkheden van de door het Vlaams Parlement goedgekeurde begroting de subsidie verbonden aan dit beleidsplan voor een bedrag van 4.900.000 euro, jaarlijks te indexeren met de gezondheidsindex zoals opgenomen in de omzendbrief betreffende de begrotingsinstructies bij de begrotingsopmaak en -controle van het desbetreffende jaar. De referentiedatum voor de indexaanpassing is 1 januari 2026.

Aangezien de subsidie voor 90% aangewend wordt voor personeelskosten, wordt deze jaarlijks voor 90% geïndexeerd voor lonen volgens de gezondheidsindex.

In geval van onrechtmatig gebruik van de subsidie door een instelling heeft de Vlaamse overheid het recht om conform de wetgeving het geheel of een gedeelte van de al uitgekeerde bedragen terug te vorderen.

Om toe te werken naar Open Science-by-design, wordt doorheen de beleidsperiode toegewerkt naar een integratie van de Open Science-werking in de reguliere financieringskanalen. De afgesloten samenwerkingsovereenkomsten worden hierbij behouden.

Zo worden voor ITG reeds van bij de start van dit beleidsplan de datastewards en de overige Open Science-ondersteuning gefinancierd via hun convenant.

Voor de hogescholen, imec, Flanders Make, VITO, VIB en VLIZ wordt op het ogenblik van de start van een nieuw convenant de Open Science-werking evenzeer ingekanteld in de standaardwerking en verloopt de ondersteuning van datastewards en andere Open Science-ondersteuners via dit convenant.

Voor de universiteiten wordt gewerkt aan een inkanteling van de Open Science-werking in het BOF-instrument. Dit treedt in werking van zodra de nodige aanpassingen aan het juridisch kader hiervoor zijn doorgevoerd.

13 EVALUATIE VAN HET BELEIDSPLAN

Tijdens het vijfde jaar van dit beleidsplan vindt in de eerste jaarhelft van dat jaar een evaluatie plaats van het geheel van dit beleidsplan, met oplevering van de evaluatieresultaten uiterlijk in juni 2030. De evaluatie is erop gericht maximaal bij te dragen aan de verdere beleidsvoorbereiding en -ontwikkeling betreffende Open Science, onder meer op het vlak van effectiviteit en efficiëntie en wat betreft de meerwaarde die het beleidsplan heeft gerealiseerd, realiseert en voor toekomstig beleid kan realiseren, en houdt rekening met Europese en internationale ontwikkelingen op het vlak van Open Science. Ook de rol van Open Science als beleidselement wordt meegenomen in de evaluatie en specifieke aandacht zal ook gaan naar deze rol binnen opeenvolgende beleidssystemen en hun doelstellingenkaders.

In het kader van deze evaluatie wordt in ieder geval een zelfevaluatie opgesteld die zowel terugblijkt (ex-postperspectief), op onder meer de realisaties van het beleidsplan en vooruitblijkt (ex-anteperspectief) naar onder meer toekomstige maatschappelijke en beleidsnoden inzake Open Science. Het opstellen van deze zelfevaluatie gebeurt door de Coordination Hub en dit in samenwerking met de verschillende stakeholders die samengebracht zijn in de FOSB en het geheel van het FRDN.

Open Science wordt ook als systeemaspect meegenomen binnen andere evaluaties in het O&O&I-systeem en relevante elementen uit deze evaluaties worden vervolgens meegenomen bij de evaluatie van dit beleidsplan.

Deze evaluatie omvat – vanuit het perspectief van dit beleidsplan – tevens een beoordeling van het gebruik van het Vlaams O&O&I-doelstellingenkader en de hierbij horende Key Performance Areas (KPA's), dat als piloot werd uitgerold bij het uitwerken van voorliggend beleidsplan Open Science, en doet hierover aanbevelingen.

De evaluatiemodaliteiten worden uitgewerkt door het Departement WEWIS dat ook de kosten voor deze evaluatie draagt. Deze modaliteiten worden in het jaar voorafgaand aan de evaluatie toegelicht aan de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp. De vertegenwoordiging van het evaluatievoorwerp gebeurt door de Coordination Hub en FOSB-leden van minstens twee verschillende geledingen.

